

เอกสาร
สรุปเนื้อหา
ที่ต้องรู้

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทช31001)

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ
เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 18/2559

เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

รายวิชาเศรษฐกัจพอเพียง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

รหัสวิชา ทช31001

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ห้ามจำหน่าย

หนังสือเรียนนี้จัดพิมพ์ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

ลิขสิทธิ์เป็นของสำนักงาน กศน.สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับการศึกษา สำนักงาน กศน. ในฐานะผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายประชาชนทั่วไปที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว และเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สูงขึ้น สำนักงาน กศน. จึงได้จัดทำสรุปเนื้อหา ที่ต้องรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อได้สะดวก รวดเร็ว อันจะส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดีขึ้น

สรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ มีเนื้อหาจากการนำหนังสือเรียนของสำนักงาน กศน. มาสรุปเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่สอดคล้องตามผังการออกข้อสอบในแต่ละรายวิชาของสำนักงาน กศน. สำหรับ เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้นี้ สำนักงาน กศน. ได้จัดทำรายวิชาบังคับ ทั้งสิ้น 5 สาขา รวม 42 รายวิชา ทั้งนี้ สำนักงาน กศน. ได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และ ผู้เกี่ยวข้อง มาสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้ ในรายวิชาดังกล่าว

สำนักงาน กศน. หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์กับผู้เรียน กศน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตามสมควร จึงขอขอบคุณ สถาบัน กศน. ภาคทุกภาค สถาบันการศึกษาทางไกล ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง มา ณ โอกาสนี้

(นายสุรพงษ์ จำจด)

เลขาธิการ กศน.

สิงหาคม 2559

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
คำแนะนำการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้	
บทที่ 1 ความพอเพียง	1
บทที่ 2 ชุมชนพอเพียง	4
บทที่ 3 การแก้ปัญหาชุมชน	6
บทที่ 4 สถานการณ์ของประเทศไทยและสถานการณ์โลกกับความพอเพียง	12
บทที่ 5 การประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสร้างรายได้ อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน	46
กิจกรรมท้ายเล่ม	51
บรรณานุกรม	64
คณะผู้จัดทำ	66

คำแนะนำการใช้เอกสารสรุปเนื้อหาที่ต้องรู้

หนังสือสรุปเนื้อหา สารระทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ทช 31001 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2554) เป็นการสรุปเนื้อหาหนังสือเรียนที่จัดทำขึ้นสำหรับผู้เรียนที่เป็นนักศึกษา กศน. เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจ เรียนรู้ในสาระสำคัญของเนื้อหา รายวิชาสำคัญ ๆ ได้สะดวก และสามารถเข้าถึงแก่นของเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น

ในการศึกษาหนังสือสรุปเนื้อหา สารระทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ทช 31001 เล่มนี้ ผู้เรียนควรปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้าง รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ทช 31001 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2554) ให้เข้าใจก่อน
2. ศึกษารายละเอียดเนื้อหาของหนังสือสรุปเนื้อหา รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ทช31001 ให้เข้าใจอย่างชัดเจน ทีละบท จนครบ 5 บท และทำกิจกรรมท้ายเล่มตามที่กำหนด ถ้ายังไม่มั่นใจว่าปฏิบัติตามกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม ควรย้อนกลับไปทำความเข้าใจในเนื้อหานั้นอีกครั้ง
3. หากต้องการศึกษารายละเอียดเนื้อหา รายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากตำรา หนังสือเรียน ที่มีอยู่ตามห้องสมุด หรือร้านจำหน่ายหนังสือเรียน หรือครูผู้สอน

บทที่ 1 ความพอเพียง

เนื้อหาประกอบด้วย

1. ความพอเพียง
2. ชุมชนพอเพียง
3. การแก้ปัญหาชุมชน
4. สถานการณ์ของประเทศไทยและสถานการณ์โลกกับความพอเพียง
5. การประกอบอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการสร้างรายได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

1. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางที่ควรดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ 2550 ให้ใช้เป็นแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นวิกฤต และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

2. ลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 2.1 เป็นวิถีการดำเนินชีวิต ที่ใช้คุณธรรมกำกับความรู้
- 2.2 เป็นการพัฒนาตัวเอง ครอบครัว องค์กร สังคม ประเทศชาติ ให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน
- 2.3 เป็นหลักคิดและหลักปฏิบัติ
  - เพื่อให้คนส่วนใหญ่พอมีพอกินพอใช้ สามารถพึ่งตนเองได้
  - เพื่อให้คนกับคนในสังคม สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข
  - เพื่อให้คนกับธรรมชาติ อยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ยั่งยืน และให้แต่ละคนดำรงตนอย่างมีศักดิ์ศรี และรากเหง้าทางวัฒนธรรม

3. องค์ประกอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ และเงื่อนไข 2 ประการ หรือที่เรียกว่า 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีต่อความจำเป็น และเหมาะสมกับฐานะของตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป และต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจดำเนินการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล ตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรมจรรยา และวัฒนธรรมที่ดีงาม โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบรู้และรอบคอบ

ระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถปรับตัวและรับมือได้อย่างทันที่

เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การตัดสินใจ และการกระทำเป็นไปพอเพียง จะต้องอาศัยทั้งคุณธรรมและความรู้ ดังนี้

เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องสร้างเสริมให้เป็นพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ประกอบด้วย ด้านจิตใจ คือการตระหนักในคุณธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี ซื่อสัตย์สุจริต ใช้สติปัญญาอย่างถูกต้องและเหมาะสมในการดำเนินชีวิต และด้านการกระทำ คือมีความขยันหมั่นเพียรอดทน ไม่โลภ ไม่ตระหนี่ รู้จักแบ่งปัน และรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม

เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การฝึกฝนให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังที่จะนำความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และในขั้นปฏิบัติ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง และสภาวะแวดล้อม ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน

แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใย เชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความ สัมคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้ การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ต้องคำนึงถึง 4 มิติ ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ	ลดรายจ่าย / เพิ่มรายได้ / ใช้ชีวิตอย่างพอควร / คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ / มีภูมิคุ้มกัน / ไม่เสี่ยงเกินไป / การเฟื่องทางเลือกสำรอง
ด้านสังคม	ช่วยเหลือเกื้อกูล / รู้รักสามัคคี / สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ / เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด / ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
ด้านวัฒนธรรม	รักและเห็นคุณค่าในความเป็นไทย เอกลักษณ์ไทย / เห็นประโยชน์และคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น / รู้จักแยกแยะและเลือกรับวัฒนธรรมอื่น ๆ

บทที่ 2

ชุมชนพอเพียง

1. ความหมาย ความสำคัญ การบริหารจัดการชุมชน

ความหมายของชุมชน หมายถึง ถิ่นฐานที่อยู่ของกลุ่มคน ถิ่นฐานนี้มีพื้นที่อ้างอิงได้ และกลุ่มคนนี้ มีการอยู่อาศัยร่วมกัน มีการทำกิจกรรมเรียนรู้ ติดต่อสื่อสารร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาประจำถิ่น มีจิตวิญญาณและความผูกพันอยู่กับพื้นที่แห่งนั้นอยู่ภายใต้การปกครองเดียวกัน

โครงสร้างของชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1. กลุ่มคน
2. สถาบันทางสังคม
3. สถานภาพและบทบาทสถานภาพ

การบริหารจัดการชุมชน หมายถึง แนวทางการดำเนินงาน หรือ การปฏิบัติงานที่บุคคลและ/หรือ หน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลง พัฒนาหรือ สร้างความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างยั่งยืน มั่งคั่งให้กับประชาชน ชุมชน ประเทศชาติ

2. การบริหารจัดการชุมชน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารจัดการชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางวิถีทางหรือมรรควิธี ที่นำไปสู่จุดหมายปลายทางสูงสุด คือ ประเทศชาติ และประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่งคั่งและยั่งยืน โดยประกอบได้ด้วยขั้นตอนการคิด การลงมือปฏิบัติ การประเมินผล ทั้งนี้ตั้งอยู่บนทางสายกลาง เป็นหลักการสำคัญ ยึดความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม ซึ่งอาจมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ชุมชน
2. การเรียนรู้และการตัดสินใจของชุมชน
3. การวางแผนชุมชน
4. การดำเนินกิจกรรมชุมชน
5. การประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน

ในการบริหารจัดการชุมชน ควรคำนึงถึงองค์ประกอบการขับเคลื่อนชุมชน ดังนี้

1. โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมของชุมชน
2. ความคิดพื้นฐานของประชาชน
3. บรรทัดฐานของชุมชน
4. วิถีประชาธิปไตย

3. กระบวนการ เทคนิคการบริหารจัดการชุมชน

ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการชุมชน ควรมีกระบวนการ เทคนิคในการบริหารจัดการ ที่สำคัญดังนี้

1. กลไกการพัฒนา (มีศักยภาพและขีดความสามารถ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน อาสาสมัคร กลุ่ม/องค์กร และเครือข่าย)
2. การบริหารจัดการชุมชน (เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย
  - 2.1 ระบบการบริหารจัดการชุมชน (มีองค์กรบริหารการพัฒนา มีแผนชุมชน และมีข้อมูลเพื่อการพัฒนา)
  - 2.2 กระบวนการพัฒนา (มีการวิเคราะห์ มีการวางแผน มีการปฏิบัติตามแผนมีการแบ่งปันผลประโยชน์ และมีการติดตามผล)
  - 2.3 กระบวนทัศน์การพัฒนา (มีกระบวนทัศน์เศรษฐกิจพอเพียงมีกระบวนทัศน์ทุนชุมชน มีกระบวนทัศน์มุ่งสู่นาคร่วมกันและมีกระบวนทัศน์พึ่งตนเอง)
3. ชุมชนเข้มแข็ง (จัดการตนเองได้ ปรับตัวทันการเปลี่ยนแปลง และประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข) เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง (ทุนชุมชนเป็นธรรมาภิบาลและเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองได้).....

บทที่ 3

การแก้ปัญหาชุมชน

เรื่องที่ 1. ปัญหาของชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมพื้นฐานของ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ในแต่ละชุมชนจะมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชน แต่โดยทั่วไปเราสามารถแบ่งปัญหาของชุมชนออกในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการศึกษา อาทิเช่น จำนวนผู้ไม่รู้หนังสือระดับการศึกษาของประชาชนอัตราการศึกษาในระดับต่าง ๆ และแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นต้น
2. ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ได้แก่ ภาวะโภชนาการคนพิการ โรคติดต่อโรคประจำตัวอัตราการตายของทารกแรกเกิดสถานพยาบาลในชุมชน การรับบริการด้านสาธารณสุข เป็นต้น
3. ปัญหาด้านสังคมการเมืองการปกครองได้แก่ การเกิดอาชญากรรมแหล่งอบายมุขความขัดแย้งทางการเมือง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ
4. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ปัญหามลภาวะต่าง ๆ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมูลฝอยกับธรรมชาติต่าง ๆ
5. ปัญหาด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การสืบทอดอนุรักษ์ และการปฏิบัติศาสนกิจของประชาชน ที่ส่งผลถึงความรักและความสามัคคีของคนในชาติ

แนวทางการแก้ปัญหาชุมชนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เน้นเรื่องปัญหาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เอาปัญหามาเป็นตัวตั้งแล้วหาแนวทางจัดการหรือแก้ปัญหานั้นๆ ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร ดูที่ปัญหาว่ามีอยู่และแก้ไขไปอย่างไร
2. เน้นเรื่องอำนาจเป็นการเปลี่ยนแปลง ที่มองตัวอำนาจเป็นสำคัญ ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อย่างไร ดูที่ใครเป็นคนจัดการ อำนาจในการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่ไหน ศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือไม่ และสุดท้ายมีการเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหรือไม่

3. เน้นการพัฒนาเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เน้นที่พลังจากภายในชุมชนดำเนินการเปลี่ยนแปลงชุมชนโดยการตัดสินใจการกระทำของคนในชุมชนเองไม่ได้ไปเปลี่ยนที่คนอื่น หากเป็นการเปลี่ยนที่ชุมชนและไม่ได้เอาตัวปัญหาเป็นตัวตั้ง แต่เป็นความพยายามที่จัดสร้างชุมชนที่พึ่งตนเองและสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง

เรื่องที่ 2. การพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชน คือ การยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องร่วมมือกันช่วยเหลือกัน พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งเป็นเสมือนทุนทางสังคมไทย เริ่มจากการส่งเสริมการผลิตพื้นฐาน คือการเกษตรแบบผสมผสาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นหลัก โดยการร่วมมือของประชาชน ต้องใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ มีการรวมกลุ่มโดยมีเป้าหมายเป็นผลผลิต สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายของชาวบ้าน โดยภาครัฐสามารถเข้าไปสนับสนุนให้ตรงกับความต้องการ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาศรษฐกิจพื้นฐานเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. พื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพและมีภูมิคุ้มกัน
2. วางรากฐานการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างรู้เท่าทันโลก
3. ให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทยทุกระดับ
4. แก้ไขปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) หมายถึง การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ทำให้ผู้คนในอนาคตเกิดปัญหาในการตอบสนองความต้องการของตนเอง (นิยามของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา World Commission on Environment and Development ในรายงาน Our Common Future 1987 หรือ Brundtland Report) ในการพัฒนายั่งยืนรวมความถึง 3 ด้าน คือ เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน โครงการพัฒนา ไต ๆ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้

เรื่องที่ 3. การมีส่วนร่วม แก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชน โดยเริ่มจากการกระตุ้นจิตสำนึก และความรับผิดชอบของประชาชน/ชุมชน ให้มีจิตสาธารณะ และร่วมกันคิด ร่วมกันจัดหา ร่วมกันเรียนรู้/วิเคราะห์ เพื่อให้รู้และเข้าใจตน โดยใช้กระบวนการชุมชน คือ การสำรวจข้อมูลปัญหาและศักยภาพของชุมชน การวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข แล้วกำหนดอนาคตและทิศทางการพัฒนาตนเอง/หมู่บ้าน และชุมชน ออกมาเป็นกิจกรรม/โครงการที่จะแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการพัฒนา ในลักษณะจากชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชน ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็ง และพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนดังนั้นแผนชุมชน จึงเป็นเครื่องมือของการมีส่วนร่วม แก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมตามหลักแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนชุมชน

การให้ชาวบ้านในหมู่บ้านและชุมชน จัดทำแผนชุมชนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ของตนเอง มีแนวคิดหลักการและความเชื่อในหลาย ๆ ด้าน เช่น

1. **แนวคิดจากปรัชญาพัฒนาชุมชน** ซึ่งเป็นสากลที่บอกว่าชาวบ้านมีศักยภาพ สามารถพัฒนาตนเองได้ถ้าให้โอกาส และการพัฒนาต้องเริ่มต้นที่ชาวบ้าน
2. **แนวคิดจากหลักการพัฒนาชุมชน** คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง
3. **แนวคิดในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง** คือ การให้ชุมชนได้มีกระบวนการในการจัดการชุมชน มีการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการชุมชน
4. **แนวคิดในการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง** คือ การสร้างพลังชุมชน ใช้พลังชุมชน ในการพัฒนาชุมชน
5. **แนวคิดที่ว่าไม่มีใครรู้ปัญหาชุมชนเท่าคนในชุมชน** ดังนั้น การแก้ปัญหาชุมชนจึงเริ่มจากชุมชน การให้การสนับสนุนของภาครัฐจะต้องเป็นลักษณะ Bottom-up ไม่ใช่ Top Down

ความหมายของแผนชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของแผนชุมชนว่า หมายถึง การกำหนดอนาคตและกิจกรรมการพัฒนาของชุมชน โดยเกิดขึ้นจากคนในชุมชนที่มีการรวมตัวกันจัดทำแผนขึ้นมา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ความต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนด แนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาร่วมกัน ยึดหลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่า แผนชุมชนเป็นของชุมชนดำเนินการโดยชุมชน และเพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง ซึ่งแตกต่างจากแผนที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อการจัดสรรงบประมาณเป็นหลัก

กระบวนการจัดทำแผนชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดขั้นตอนการจัดทำแผนชุมชนไว้ 5 ขั้นตอน (หนังสือระเบียบวาระชุมชน : กรมการพัฒนาชุมชน ปี 2551) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมชุมชน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้นำชุมชน ผู้แทนคุ้มบ้าน อบต. ผู้แทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเรียนรู้ตนเองและชุมชน กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้นำชุมชน ผู้แทนคุ้มบ้าน อบต. ผู้แทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน ตัวแทนครัวเรือน ประชาชนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนา กลุ่มเป้าหมาย ผู้แทนคุ้มบ้าน อบต. ผู้แทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน ประชาชนในชุมชน

ขั้นตอนที่ ๔ การกำหนดแผนงานโครงการพัฒนาชุมชน กลุ่มเป้าหมายผู้นำชุมชน ผู้แทนคุ้มบ้าน อบต. ผู้แทนกลุ่ม/องค์กรชุมชน ประชาชนในชุมชน

ขั้นตอนที่ ๕ การปฏิบัติตามแผนชุมชน กลุ่มเป้าหมาย คณะกรรมการ-บริหารชุมชน อบต. หน่วยงานสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่

การจัดทำแผนชุมชน 5 ขั้นตอน ดังกล่าวข้างต้นเป็นแนวทางที่กรมการพัฒนาชุมชนได้ศึกษาค้นคว้าจากกรณีศึกษาแผนชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมกระบวนการแผนชุมชน อาจปรับให้เข้ากับบริบทล้อมรอบหรือภูมิสังคมแต่ละพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการดำเนินงานนั้น ๆ

เรื่องที่ 4 การส่งเสริม เผยแพร่ ขยายผลงานการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคคล ชุมชน ที่ประสบความสำเร็จสู่อาเซียน

การที่ประเทศไทยของเรานั้น จะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาอาเซียนได้อย่างสมบูรณ์พร้อมมูลนั้น ย่อมจะต้องอาศัยเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่างมาประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อเสถียรภาพที่มั่นคงถาวรอย่างแท้จริง

แนวทางสำคัญอย่างหนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมอบไว้แก่ชาวไทยทุกคนนั้น คือ **หลักเศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกับความพอประมาณ, การมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกัน โดยต้องอาศัยหลักความรู้คู่คุณธรรม ประกอบกันด้วยหลักการเหล่านี้สามารถที่จะนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน เพราะว่าก่อนที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมดังกล่าวได้อย่างเต็มภาคภูมินั้นจำเป็นต้องสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้ได้มากพอที่จะเป็นที่ยอมรับของกลุ่มประเทศต่าง ๆ ในประชาคม

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนช่วยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณ และความมีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ควบคู่คุณธรรม

หัวใจของหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การ “อยู่ได้ด้วยสิ่งที่มีอยู่อย่างยั่งยืน” เป็นหลักการและแนวปฏิบัติของโลกในอนาคต ด้วยเรื่องความพอเพียงเป็นเรื่องของบุคคล และองค์กรทุกระดับเมื่อได้รับการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดประสิทธิผลและเป็นที่ยอมรับ

นอกจากนี้ ยังมี 13 นักคิดระดับโลก เห็นด้วยกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำเสนอบทความ บทสัมภาษณ์ต่าง ๆ เช่น

- ศ.ดร. วูล์ฟกัง ซัคส์ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมคนสำคัญของเยอรมนีสนใจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมาก และมองว่าน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับทุกชาติ ในเวลานี้ทั้งมีแนวคิดผลักดันเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักในเยอรมนี

- ศ.ดร.อมาตยา เซน ศาสตราจารย์ชาวอินเดียเจ้าของรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ ปี ค.ศ. 1998 มองว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และใช้โอกาสให้พอเพียงกับชีวิตที่ดีซึ่งไม่ได้หมายถึงความไม่ต้องการ แต่ต้องรู้จัก

ใช้ชีวิตให้ดีพออย่าให้ความสำคัญกับเรื่องของรายได้และความร่ำรวยแต่ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์

- จิกมี ทินเลย์ นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศภูฏาน ให้ทรงทราบว่า หากประเทศไทยกำหนดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นวาระระดับชาติและดำเนินตามแนวทางนี้อย่างจริงจัง “ผมว่าประเทศไทยสามารถสร้างโลกใบใหม่จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างชีวิตที่ยั่งยืนและสุดท้ายจะไม่หยุดเพียงแค่นี้ในประเทศแต่จะเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของโลก ซึ่งหากทำได้สำเร็จ ไทยก็คือผู้นำ” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ โดย นายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทย และนานาชาติและสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกัน ในตนเอง สู้หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุดและนาย Håkan Björkman รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ในประเทศไทยกล่าวเชิดชูปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยังได้ตระหนักถึงวิสัยทัศน์ และแนวคิดในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และองค์การสหประชาชาติยังได้สนับสนุนให้ประเทศต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศ ให้ยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

บทที่ 4

สถานการณ์ของประเทศไทยและสถานการณ์โลกกับความพอเพียง

เรื่องที่ 1 สถานการณ์ประเทศไทยกับความพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อใช้กำหนดทิศทางอันสามารถจะถือได้ว่าเป็นค่านิยมร่วมในการวางแผนแม่บทของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเป็นจุดกำเนิดที่สำคัญของการนำแนวคิด หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนการทำงานในทุกระดับของสังคมไทย “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปีตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถประยุกต์ใช้เป็นพื้นฐานการบริหารและพัฒนาประเทศได้ในทุกภาคการผลิตรวมทั้งเป็นแนวในการดำรงชีวิตและปฏิบัติงานของคนไทยทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยคำนึงถึงประเด็นดังนี้

- การดำเนินการในทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานความพอดีเน้นการพึ่งตนเอง ขณะเดียวกันให้ก้าวทันโลกในยุคโลกาภิวัตน์
- ความพอเพียงที่เน้นการผลิตและบริโภคอยู่บนความพอประมาณมีเหตุผล
- ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาอย่างมีองค์รวมมีสมดุลระหว่างกระแสการแข่งขันจากโลกาภิวัตน์และกระแสท้องถิ่นนิยมมีความหลากหลายในโครงสร้างการผลิตมีการใช้ทุนที่มีอยู่ในสังคมให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตที่ดีงาม
- การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรในการเตรียมความพร้อมรู้เท่าทันต่อผลกระทบ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมีความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน
- การเสริมสร้างจิตใจคนและพัฒนาคคนในชาติให้เป็นคนดีมีคุณธรรมมีความรับผิดชอบซื่อสัตย์สุจริตมีสติปัญญามีความเพียรอดทนและรอบคอบ

เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจไทย

1. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยก่อนใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ก่อนที่ประเทศไทยจะประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) โครงสร้างเศรษฐกิจของไทย มีสภาพ ดังนี้

1) **เศรษฐกิจแบบยังชีพ** เศรษฐกิจไทยสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา และสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจแบบยังชีพ โดยผลิตอาหารและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ พอกินพอใช้ภายในครอบครัวและหมู่บ้าน เมื่อเหลือจากการบริโภคจึงนำไปค้าขายแลกเปลี่ยนยัง หัวเมือง และประเทศใกล้เคียง

2) **เศรษฐกิจแบบทุนนิยม** หรือเศรษฐกิจแบบการค้าและใช้เงินตรา เกิดขึ้นภายหลังประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบาว์ริงกับอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. 2398 สมัยรัชกาลที่ 4 และกับชาติตะวันตกอื่น ๆ ในเวลาไล่เลี่ยกัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจต่อประเทศไทย ดังนี้

(1) มีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศอย่างกว้างขวาง มีเรือสินค้าต่างชาติเดินทางเข้ามาค้าขายในกรุงเทพฯ เพิ่มจำนวนมากขึ้นหลายเท่าตัว

(2) ยกเลิกระบบการค้าผูกขาดและเปลี่ยนมาเป็นระบบการค้าเสรี การผูกขาดการค้าของหน่วยราชการที่เรียกว่า “พระคลังสินค้า” ต้องยุติลง พ่อค้าชาวอังกฤษและชาติตะวันตกอื่นๆ สามารถซื้อขายสินค้ากับพ่อค้าไทยได้โดยตรง เป็นผลให้ปริมาณการค้าระหว่างไทยกับชาติตะวันตกขยายตัวกว้างขวาง

(3) **ระบบการผลิตแบบยังชีพ** เปลี่ยนมาเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้า ข้าวกลายเป็นสินค้าออกที่สำคัญของไทย ชาวนาขยายการผลิตเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของตลาดโลก

(4) **ความต้องการใช้แรงงานทำงานในไร่นามีมากขึ้น** ทำให้ราชการต้องลดหย่อนการเกณฑ์แรงงานไพร่ โดยให้จ่ายเป็นเงินค่าราชการแทนเพื่อให้ราษฎรมีเวลาทำงานใน ไร่นามากขึ้น ส่วนงานก่อสร้างของทางราชการ เช่น ขุดคลอง สร้างถนน ฯลฯ ใช้วิธีจ้างแรงงาน ชาวจีนแทน

(5) **เกิดระบบเศรษฐกิจแบบใช้เงินตรา** มีการจัดตั้งโรงงานษาปณ์ในปี พ.ศ. 2403 เพื่อใช้เครื่องจักรผลิตเหรียญษาปณ์ แบบประเทศตะวันตก และยกเลิกเงินพดด้วงแบบเดิม ซึ่งปลอมแปลงได้ง่าย ทำให้การซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทำได้สะดวกคล่องตัวยิ่งขึ้น

3) เศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐ เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2475-2504 ภายหลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 7 ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ยังคงดำรงอยู่ตลอดรัชกาล ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศไทย เพราะทำให้การส่งออกสินค้าไทยในตลาดโลกลดต่ำลง อันเนื่องมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยต้องพึ่งพารายได้จากการส่งออกสินค้าเพียงไม่กี่ชนิด เช่น ไข่ไม้สัก และดีบุก ชาวนาและผู้คนส่วนใหญ่ในชนบทจึงยากจน ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2482-2488) เกิดภาวะเงินเฟ้อ ขาดแคลนสินค้า และข้าวของมีราคาแพง รัฐส่งเสริมการขยายตัวการผลิตภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยรัฐเข้าดำเนินการผลิตโดยตรง เช่น โรงงานทอผ้ายาสูบ ทำกระดาษ และโรงงานสุรา เป็นต้น จึงเรียกว่าเป็นยุคเศรษฐกิจแบบชาตินิยม หรือเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโดยรัฐ

2. โครงสร้างเศรษฐกิจไทยในยุคที่ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1) ความเป็นมาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงสหรัฐอเมริกาเป็นชาติผู้นำของโลกทุนนิยมได้สนับสนุนให้ไทยพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศตามแนวทางทุนนิยมโดยผ่านธนาคารโลก ซึ่งชี้แนะให้ประเทศไทยจัดตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเน้นให้ภาคเอกชนมีบทบาทในการพัฒนามากขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของไทย ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) จนกระทั่งในปัจจุบันใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ผลจากการใช้แผนพัฒนาดังกล่าวมาเป็นเวลา 50 ปี ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทย ดังนี้

(1) ผลผลิตภาคการเกษตรลดปริมาณลงแต่มีการกระจายหรือเพิ่มชนิดขึ้น แต่เดิมมีเพียง ข้าว ไม้สัก และยางพารา ต่อมาสินค้าออกเพิ่มขึ้นอีกหลายชนิด เช่น ข้าวโพด มันสำปะหลัง อ้อย และผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น

(2) ผลผลิตภาคอุตสาหกรรมและการบริการ (ธนาคารพาณิชย์ การท่องเที่ยว(โรงแรม) เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ขณะเดียวกันมีการนำเครื่องจักรและเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่มาใช้มากขึ้น

(3) การค้าระหว่างประเทศ ขยายตัวมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นมาก ทั้งสินค้าออก และสินค้าเข้า สินค้าออก มีหลายชนิดมากขึ้น แต่เดิมเป็นผลผลิตทางการเกษตร แต่ในปัจจุบันเป็นสินค้าอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และแผงวงจรไฟฟ้า

3. ความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจมีความจำเป็นสำหรับประเทศไทย ในปัจจุบันเพราะสาเหตุ ดังนี้

1) การเพิ่มของจำนวนประชากร ซึ่งไม่สมดุลกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประชากรมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือมีสวัสดิการทางเศรษฐกิจสูงขึ้น มีชีวิตความเป็นอยู่สะดวกสบาย ได้ใช้สินค้าดีราคาไม่แพง และมีบริการสนองความต้องการอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เช่น การคมนาคมขนส่ง การสื่อสารที่อยู่อาศัย ฯลฯ

2) โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีลักษณะผูกขาดโดยคนส่วนน้อยเกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม และมีช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ รัฐสามารถช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมได้มากขึ้นอย่างมีคุณภาพ เช่น คนยากจน คนพิการ เด็กกำพร้า คนชรา คนว่างงาน และผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น

3) ระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทยเป็นระบบเปิด คือ ต้องพึ่งพุนและการค้ากับต่างประเทศ รวมทั้งเปิดกว้างรับเทคโนโลยี การสื่อสาร วัฒนธรรม การศึกษา และการบริโภคจากโลกตะวันตกอย่างเต็มที่ ทำให้สังคมไทยต้องเร่งพัฒนาตนเอง ให้สามารถแข่งขันและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกได้ เพื่อมิให้ถูกเอาเปรียบ ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศ ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจจนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วส่งผลให้มีความมั่นคงทางการเมืองและการทหาร มีกองทัพที่เข้มแข็ง ทำให้ไม่ตกอยู่ใต้อำนาจหรืออิทธิพลของชาติมหาอำนาจ

4) การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง อุทกภัย วาตภัย และภัยจากธรณีพิบัติ (แผ่นดินไหว และสึนามิ) เป็นต้น รวมทั้งการเกิดโรคระบาด เช่น ไข้หวัดนก ไข้เลือดออก ฯลฯ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จนได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ พัฒนาแล้ว ส่งผลให้มีความมั่นคงทางการเมืองและการทหาร มีกองทัพ

ที่เข้มแข็ง ทำให้ไม่ตกอยู่ ใต้อำนาจหรืออิทธิพลของชาติมหาอำนาจ ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าจะเกิดผลดีต่อประชาชน คือ

(4.1) มีมาตรการป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพสามารถควบคุมวิกฤตจากภัยธรรมชาติให้บรรเทาลงได้

(4.2) ช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้อย่างทันท่วงที และช่วยให้ประชาชนดำรงชีวิตอยู่อย่างปลอดภัย เช่น มีงบประมาณสร้างเขื่อนประตูละบายน้ำ ศูนย์เตือนภัย และสร้างบ้านที่อยู่อาศัยให้ผู้ประสบภัยพิบัติ เป็นต้น

5) ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนามีมาตรฐานการดำรงชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์พื้นฐาน อันเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ทำให้ขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมทั้งปัจจัย 4 ในการดำรงชีพ และไม่อาจเลือกอาชีพการงานได้ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ ประเทศที่พัฒนาแล้ว และมีเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าส่งผลให้ประชาชนมีอาชีพ และรายได้ดีมีกำลังซื้อสูง ทำให้มีอิสระ ในการดำเนินชีวิตมากขึ้น เช่น มีอิสระในการเลือกอาชีพตามความถนัดและความสนใจทำให้ชีวิตมีสุข

4. ปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเกิดจากความได้เปรียบในปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

1) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรงสรุปได้ดังนี้

(1) ที่ดิน มีพื้นที่ประเทศกว้างใหญ่ มีดินและน้ำอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำสายยาวหลายสายไหลผ่านพื้นที่เพาะปลูก มีทรัพยากรป่าไม้ แร่ธาตุ และมีทรัพยากรนันทนาการ (แหล่งท่องเที่ยว) อย่างอุดมสมบูรณ์

(2) แรงงาน มีประชากรมีคุณภาพ มีการศึกษาดี มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมายของบ้านเมือง เป็นแรงงานที่มีฝีมือซึ่งผ่านการพัฒนาฝึกฝนทักษะเป็นอย่างดี

(3) ทุน มีเครื่องมือ เครื่องจักร และนิคมอุตสาหกรรมที่ทันสมัย มีสาธารณูปโภค และปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา การสื่อสารและการคมนาคมขนส่ง เป็นต้น รวมทั้งมีสถาบันการเงินเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของผู้ประกอบการ

(4) **เทคโนโลยี** มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยนำวิทยาการหรือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ

(5) **ตลาด** มีตลาดขนาดใหญ่รองรับผลผลิตอย่างกว้างขวาง ทั้งตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ ช่วยกระตุ้นให้การผลิตขยายตัว เกิดการจ้างงาน และเกิดธุรกิจใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น การขนส่งสินค้า ประกันภัยสินค้า ทำป้ายโฆษณา สิ่งพิมพ์ กล่องกระดาษ และบรรจุภัณฑ์

2) **ปัจจัยทางสังคม และการเมืองการปกครอง** เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนี้

(1) **สถาบันครอบครัว** มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวและให้การศึกษาอบรมอย่างมีคุณภาพ

(2) **โครงสร้างทางสังคม** ขนชั้นในสังคมไม่ยึดมั่นตายตัว ขนชั้นล่างหรือกลุ่มคนระดับรากหญ้าสามารถเปลี่ยนหรือเลื่อนฐานะทางสังคมได้ง่ายจากการศึกษาและอาชีพ ทำให้เกิดชนชั้นกลางใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น วิศวกร ช่างฝีมือ โปรแกรมเมอร์ ฯลฯ ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

(3) **การเมืองการปกครองและกฎหมาย** เป็นประเทศที่มีลักษณะดังนี้มี การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง บ้านเมืองสงบเรียบร้อย ไม่มีปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองภายในอย่างรุนแรง และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ มีกฎหมายส่งเสริมการลงทุน คຸ້ມครองแรงงาน คຸ້ມครองผู้บริโภค และสนับสนุนเกษตรกรในด้านราคาผลผลิต เป็นต้น

6. **เครื่องชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้เกิดการเจริญเติบโตอย่างเหมาะสมและมีเสถียรภาพ ส่งผลให้รายได้ที่แท้จริงเฉลี่ยต่อบุคคลเพิ่มสูงขึ้น และท้ายที่สุดทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น โดยสามารถวัดการพัฒนาเศรษฐกิจจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับความอยู่ดีกินดีของประชาชน ดังนี้

1.) **ดัชนีวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ** แสดงถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เช่น ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ รายได้ประชาชาติ เป็นต้น

2.) **ดัชนีวัดความอยู่ดีกินดีของประชาชน**แสดงถึงระดับความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น อัตราการอ่านออกเขียนได้ อายุเฉลี่ยของประชากร อัตราการตายของทารก อัตราส่วนของแพทย์ต่อจำนวนประชากร เป็นต้นทั้งนี้ดัชนีชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นดัชนีพื้นฐานเบื้องต้นที่จะสะท้อนภาพการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนี้

(1) **ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)**เป็นตัวชี้วัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่นิยมใช้มากที่สุด เพราะแสดงถึงความสามารถในการผลิตและการบริโภคของประเทศ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเป็นมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ซึ่งผลิตขึ้นโดยใช้ทรัพยากรภายในประเทศในระยะเวลา 1 ปี **GDP : มูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผลิตขึ้นโดยคนไทยและชาวต่างชาติโดยใช้ทรัพยากรของประเทศไทย**

(2) **ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product : GNP)**แสดงถึง ความสามารถในการผลิต การบริโภคของคนไทยทั้งประเทศ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเป็นมูลค่าของสินค้าและบริการขั้นสุดท้าย ซึ่งผลิตขึ้นโดยคนไทยในประเทศและคนไทยในต่างประเทศ **GNP :GDP + รายได้สุทธิจากปัจจัยการผลิตต่างประเทศ**

(3) **รายได้ประชาชาติ (National Income : NI)**คือ มูลค่าของรายได้ที่ประชาชนคนไทยในประเทศและคนไทยที่ไปทำงานในต่างประเทศได้รับในช่วงระยะเวลา 1 ปี ทั้งนี้รายได้ประชาชาติคำนวณจากผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หักด้วยภาษีทางอ้อมและค่าเสื่อมราคา

NI : GNP - (ภาษีทางอ้อม + ค่าเสื่อมราคา)

(4) **รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล (Per Capita Income)** คำนวณได้จากรายได้ประชาชาติหารด้วยจำนวนประชากร ซึ่งใช้เป็นดัชนีสำหรับเปรียบเทียบระดับความอยู่ดีกินดีของประชาชนของประเทศต่าง ๆ การวัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของการวัดการพัฒนาเศรษฐกิจดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีแนวคิด **การวัดความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness : GNH)** ขึ้น เนื่องจากการพัฒนาที่ผ่านมามุ่งเน้นแต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว จนละเลยความสุขซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ยังไม่มีดัชนีวัดความสุขมวลรวมประชาชาติที่แน่นอนหรือชัดเจนในขณะนี้ แต่ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ความสำคัญกับความสุขของประชาชน มากกว่าการมุ่งเน้นแต่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเทศที่เป็นผู้นำเสนอแนวคิดการวัดความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness : GNH) ขึ้นคือประเทศภูฏาน โดยมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- การพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
- การอนุรักษ์และส่งเสริมคุณค่าทางวัฒนธรรม
- การรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
- การมีธรรมาภิบาล

6. ความหมายและความเป็นมาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

6.1 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คือ การกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบ

6.2 ความเป็นมาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยได้มีการริเริ่มจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจของชาติมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2502 ในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยในปี พ.ศ. 2504 ได้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับแรกขึ้น ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 มีระยะเวลาของแผน 6 ปี โดยที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่อ ๆ มา มีระยะเวลาของแผน 5 ปี หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำแผน คือ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ซึ่งสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับมีดังต่อไปนี้

7. ประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ทุกระดับ ทุกสาขา ทุกภาคของเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นจะต้องจำกัดเฉพาะแต่ภาคเกษตร หรือภาคชนบท แม้แต่ภาคการเงิน ภาคอสังหาริมทรัพย์ และการค้าการลงทุนระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่คล้ายคลึงกันคือ เน้นการปฏิบัติอย่างพอเพียง มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม

7.1 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรกรรม

เมื่อปี พ.ศ. 2538 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เกษตรกรนำไปปฏิบัติเพื่อยกฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เรียกว่า การเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ ทฤษฎีใหม่ ซึ่งมีหลักปฏิบัติ 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 ผลิตอาหารเพื่อบริโภคแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ เน้นให้เกษตรกรสร้างความมั่นคงทางอาหารแก่ครอบครัวตนเองก่อน โดยทำนาข้าวเพื่อเก็บไว้กินตลอดปี เหลือจากการบริโภคจึงขาย โปรตเกล้าฯ ให้ทดลองทฤษฎีใหม่ในที่ดินส่วนพระองค์ ณ วัดมงคลชัยพัฒนา อำเภอเมือง จังหวัดสระบุรี จำนวน 15 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วนตามอัตราส่วน 30 : 30 : 30 : 10 เน้นการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการเกษตรทฤษฎีใหม่ ดังนี้

- ร้อยละ 30 ของพื้นที่   ชุดสระน้ำไว้ใช้สอยและเลี้ยงปลา
- ร้อยละ 30 ของพื้นที่   ทำนาข้าว
- ร้อยละ 30 ของพื้นที่   ปลูกไม้ยืนต้น พืชไร่ พืชสวนครัว
- ร้อยละ 10 ของพื้นที่   ปลูกบ้าน โรงนาเก็บอุปกรณ์ โรงเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่ 2 รวมตัวจัดตั้งกลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ เกษตรกรจะพัฒนาไปสู่ระดับพออยู่พอกินพอใช้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น มีรายได้จากผลผลิตเพิ่มมากขึ้น โดยร่วมมือจัดตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ ดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน ดังนี้

- (1) ด้านการผลิต มีการรวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้าน ชมรม หรือสหกรณ์ ผลิตสินค้าหรือบริการของชุมชนเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวอีกทางหนึ่ง เช่น งานหัตถกรรม
- (2) ด้านการตลาด ร่วมกันสร้างอำนาจต่อรองในการจำหน่ายผลผลิตให้ได้ราคาดี ไม่พึ่งพ่อค้าคนกลาง
- (3) ด้านสวัสดิการและชีวิตความเป็นอยู่ มีการจัดตั้งกองทุนให้สมาชิก กู้เงิน ยามฉุกเฉิน เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันยามเจ็บไข้ได้ป่วย เกิดอุบัติเหตุ หรือประสบภัยธรรมชาติต่าง ๆ

ขั้นที่ 3 ร่วมมือกับองค์กรหรือภาคเอกชนภายนอกชุมชนเป็นชั้น พัฒนากลุ่ม ชมรม หรือสหกรณ์ให้ก้าวหน้า โดยกู้เงินจากแหล่งเงินทุนภายนอกชุมชนมา ลงทุนขยายกิจการ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) บริษัท น้ำมัน ฯลฯ หรือขอความช่วยเหลือด้านวิชาการจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป้าหมาย ของขั้นที่ 3 คือ พัฒนากิจการสหกรณ์ จัดตั้งและบริหารโรงสีข้าวของชุมชน ป้อนน้ำมันของ ชุมชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น พัฒนาคุณภาพของเกษตรกรให้อยู่ดีกินดี จำหน่ายผลผลิตได้ราคา สูง ไม่ถูกกดราคา ซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรและสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ในราคา ถูก เป็นต้น

7.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุตสาหกรรมการค้า และการบริการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจเอกชน ทั้งภาคอุตสาหกรรม การค้า และการบริการ ดังนี้

1) ความพอประมาณ ผู้ประกอบการควรยึดแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

(1) พอประมาณในการผลิต ไม่ผลิตสินค้ามากเกินไปเกินความต้องการ ของผู้บริโภคจนเหลือล้นตลาด ถือเป็นการช่วยประหยัดพลังงาน และทรัพยากรในการผลิต

(2) พอประมาณในผลกำไร ไม่ค้ากำไรเกินควรจนผู้บริโภค เดือดร้อน ไม่กดราคา รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร มีการแบ่งปันผลกำไรส่วนหนึ่งไปพัฒนา คุณภาพฝีมือแรงงานและองค์กรของตน รวมทั้งคืนกำไรสู่สังคม โดยตอบแทนช่วยเหลือสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ

2) ความมีเหตุผล แนวทางปฏิบัติดังนี้

(1) มีเหตุผลในการพัฒนาองค์กร โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร ทั้งพนักงาน ลูกจ้าง และผู้ใช้แรงงาน ตัดทอน รายจ่ายที่ไม่จำเป็นรวมทั้งพัฒนาคุณภาพสินค้า และเพิ่มปริมาณผลผลิต เป็นต้น

(3) มีเหตุผลในการจัดสวัสดิการให้พนักงาน ลูกจ้าง และผู้ใช้แรงงาน

3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญและนำไป ปฏิบัติ ดังนี้

(1) ติดตามข่าวสารและสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งภายในและ ต่างประเทศ ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจของตน เช่น ความผันผวนทาง เศรษฐกิจ การเมือง และความเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศและภัยธรรมชาติ

เป็นต้น เพื่อให้สามารถตัดสินใจบริหารองค์กรธุรกิจของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและลดความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด

(2) การกู้เงินจากสถาบันการเงิน เพื่อดำเนินธุรกิจหรือขยายกิจการต้องดูตามกำลังฐานะของตน ไม่ทำอะไรเกินตัวมิฉะนั้นอาจเกิดความเสียหายได้

(3) มีเงินออมหรือเงินเก็บเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียน โดยเฉพาะธุรกิจขนาดเล็กซึ่งต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ควรจัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งเป็นเงินออมเพื่อให้มีใช้จ่ายเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินกิจการ

4) เจือปนไขความรู้คู่คุณธรรม มีแนวทางปฏิบัติดังนี้

(1) ดำเนินธุรกิจภายใต้คุณธรรม เช่น ซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค รักษารับบริการแก่ลูกค้า และเอาใจใส่พนักงาน โดยจัดอบรมด้านคุณธรรมเป็นระยะ ๆ

(2) มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเอาใจใส่ต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ทำให้เกิดปัญหามลพิษในแหล่งน้ำ ดิน อากาศ ฯลฯ และมีส่วนร่วมกับชุมชนในการรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น สนับสนุนกิจกรรมลดภาวะโลกร้อนกับโรงเรียนในชุมชน

7.3 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับนักเรียนและประชาชนทั่วไป

นักเรียนและประชาชนทั่วไปควรยึดหลักปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว ดังนี้

(1) พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีในการใช้จ่ายเงิน รู้จักประหยัด อดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่หลงใหลกับวัฒนธรรมบริโภคนิยมทางวัตถุ และมีวินัย ในการออมเงินเป็นต้น

(2) ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต เพื่อเพิ่มพูนรายได้ให้ตนเองและครอบครัว หรือรู้จักหารายได้ระหว่างเรียนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

(3) ใฝ่ศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นและเพียงพอต่อการดำรงชีพ (อ้างอิงจาก :<https://sammy2830.wordpress.com/บทเรียน>: เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2559)

เรื่องที่ 2 การเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์ของประเทศโดยใช้หลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“.....การที่เราจะทำการค้าขายไม่ใช่เรื่องที่น่าอายเพราะเงินที่ได้เป็นเงินที่เราหามาได้ด้วย ความสุจริตไม่ใช่ ไปขอเขา หากแต่เงินที่ได้มานั้นเป็นเงินที่ได้มาด้วยความสุจริตนั้นแหละ เป็นสิ่งที่น่าอายมากกว่า.....”

“ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก”

ในน้ำมีปลาในนามีข้าว แผ่นดินของเราช่างแสนอุดมสมบูรณ์...” ข้าพเจ้าเคยได้ยินเพลงนี้ตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งในชีวิตประจำวันหรือในสภาพแวดล้อมของข้าพเจ้า ก็ผูกพันอยู่กับสิ่งเหล่านี้มาเป็นเวลานานแล้ว ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ใน หมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่งของอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ชื่อหมู่บ้านปางป่าหวาย สภาพแวดล้อมโดยรวมก็จะเป็นพื้นที่ราบ อาชีพส่วนใหญ่ในหมู่บ้านก็คือ อาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา และปลูกถั่วเหลืองสลับกันไป

บ้านของข้าพเจ้ามีลักษณะเป็นบ้านไม้หลังเล็ก ๆ ยกใต้ถุนสูง บ้านก็ยังสร้างไม่ค่อยเรียบร้อย หลังคาก็มุงด้วยสังกะสี อาชีพของคนในครอบครัวก็คือ รับจ้างทำนา บ้านของข้าพเจ้าจะอยู่ห่างจากหมู่บ้านติดกับทุ่งนา ซึ่งก็มีเพียงไม่กี่หลังที่เหมือนบ้านข้าพเจ้า อากาศจึงค่อนข้างที่จะเย็นสบาย ตั้งแต่เล็ก ๆ จนมาถึงปัจจุบันข้าพเจ้าก็มักจะเห็นการดำรงชีวิตของคนในครอบครัว พ่อแม่ก็จะไม่ค่อยอยู่บ้าน ส่วนใหญ่ก็จะออกไปทำนา แม้บ้านที่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่จะไม่หลังใหญ่โต สร้างจะยังไม่เสร็จ อาชีพของพ่อแม่ก็ไม่ใช่อะไร รับราชการเหมือนกับพ่อแม่ของคนอื่น แต่ข้าพเจ้าก็ไม่รู้สึกที่ตัวเองมีปมด้อยหรืออิจฉาคนอื่นเลย ข้าพเจ้าคิดว่า ชีวิตความเป็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นชีวิตที่มีความสุขมากเป็นครอบครัวที่อบอุ่น กิจกรรมอย่างหนึ่งที่ทุกคนในครอบครัวทำร่วมกันก็คือ การรับประทานอาหารพร้อมหน้าพร้อมตากัน ซึ่งหากเปรียบเทียบกับอีกหลายครอบครัวแล้วน้อยคนที่จะมีโอกาสเช่นนี้

เมื่อข้าพเจ้ามานั่งนึกไตร่ตรองดู ข้าพเจ้าคิดว่าครอบครัวของข้าพเจ้า นี้แหละที่ได้นำแนวคิดในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากแบบไม่รู้ตัว แม่จะสอนข้าพเจ้าเสมอในเรื่องความประหยัด มั่ว่าจะเป็นในเรื่องการประหยัดเงินหรือเรื่องต่างๆ ข้าพเจ้าจะถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เล็ก ๆ หลังจากที่เลิกโรงเรียนแล้ว ข้าพเจ้าจะต้องเหลือเงินมาใส่กระปุกออมสิน ดังนั้นสิ่งของที่ข้าพเจ้า

ต้องการซื้อจึงไม่ต้องรบกวนพ่อแม่ นอกจากนี้ก็ยังมีภาระประหยัดในเรื่องการปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง ครอบครัวของข้าพเจ้าไม่เคยซื้อผักสวนครัวเลย แม่บอกว่าผักปลูกเองนี้แหละ ปลอดภัย สารพิษ ดังนั้น สวนหลังบ้านของข้าพเจ้าจึงเต็มไปด้วยผักสวนครัว อาทิ ขิง ข่า ตะไคร้ ใบกะเพรา ใบมะกรูด ชะอม ตึง ต้นฟักทอง ถั่วฝักยาว พริก เป็นต้น การปลูกผักสวนครัวเหล่านี้ยังถือได้ว่าเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของครอบครัวที่มีการทำร่วมกัน เวลาที่พ่อกับแม่ปลูก ข้าพเจ้าจะชอบเข้าไปช่วย พ่อจะเป็นคนถางหญ้า และขุดหลุมให้ ส่วนข้าพเจ้าและแม่จะเป็นคนปลูก แล้วก็ช่วยกันรดน้ำ ข้าพเจ้า จึงคิดว่ามันสนุกกว่าผักเหล่านี้จะโต ระหว่างนี้ก็ดูแลเอาใจใส่โดยถอนหญ้าและ รดน้ำ ฉะนั้นเวลาทำกับข้าวครอบครัวจึงไม่ต้องซื้อผักสวนครัวเหล่านี้ จึงเป็น การประหยัดรายจ่ายในส่วนนี้เป็นส่วนมาก บางมือก็ไม่ต้องเสียเงินซื้อแม่แต่บาทเดียวเลย อาทิ แกงผักรวม หรือทำน้ำพริกหนุ่มจิ้มผักหนึ่ง ซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้ก็เก็บจากสวนหลังบ้าน บางครั้งหากผักเหล่านี้มีมากเกินไปก็จะเก็บแบ่งให้เพื่อนบ้าน ก็ถือเป็นการสร้างน้ำใจให้เพื่อนบ้านด้วยกัน และบางครั้งเพื่อนบ้านมีอะไรก็จะแบ่งให้เราเหมือนกัน หากจะพูดถึงผลไม้ที่บ้านของข้าพเจ้าก็จะมีผลไม้ อาทิ มะละกอ มะขาม ลำไย มะม่วง กล้วย เป็นต้น ซึ่งเมื่อถึงฤดูกาลที่ผลไม้เหล่านี้ออก ครอบครัวก็ไม่ต้องซื้อกินเลย หากจะกินก็สอยจากสวนหลังบ้าน ซึ่งต่างจากหลายครอบครัว ที่ต้องซื้อกิน

ครอบครัวของข้าพเจ้าจะมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สันโดษ ไม่หรูหรา ฟุ่มเฟือย รายได้ของครอบครัวปีหนึ่งๆ ก็ไม่มาก ก็ประมาณ 20,000 - 25,000 บาท และรายได้ส่วนใหญ่ก็มาจากอาชีพรับจ้างทำนาและรับจ้างทั่วไป ซึ่งเราจะไม่มีที่นาเป็นของตัวเองจึงต้องอาศัยการรับจ้างทำนาของคนอื่น เมื่อได้ผลผลิตส่วนหนึ่ง ก็จะแบ่งให้เจ้าของที่นา ที่เหลือก็จะแบ่งขายและเก็บไว้กินในครอบครัว แม้ข้าพเจ้าจะทำนาไม่เป็นแต่จากการที่เห็นพ่อแม่ตั้งแต่เล็ก ๆ ก็พอจะรู้ถึงขั้นตอนของการทำบ้าง ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่ามันเป็นอาชีพที่ค่อนข้างจะหนักและต้องหมั่นดูแลเอาใจใส่ผลผลิต หากปีไหนราคาข้าวตก ศัตรูพืชรบกวน ปีนั้นก็จะได้ผลผลิตน้อย และหากจะรอดแต่ผลผลิตจากการทำนาเพียงอย่างเดียวก็คงไม่พอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัวเป็นแน่ ในช่วงฤดูกาลทำนาจะแบ่งเป็นช่วงๆ คือ ช่วงแรกก็จะหว่าน รอให้ข้าวเป็นกล้า จากนั้นก็นำกล้าไปปลูกและรอจนต้นข้าวเหลืองถึงจะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ และในช่วงเวลาที่รอในแต่ละช่วงพ่อกับแม่ก็จะไม่ปล่อยเวลาให้ว่าง ท่านจะเป็นคนที่ขยันมาก ซึ่งพ่อก็คงจะไปรับจ้างตามหมู่บ้าน เช่น ถางหญ้า หรือ ไปรับจ้างไถนา จะรับจ้างทุกอย่างที่สุจริตที่ตนทำได้ ส่วนแม่ก็จะเหมือนกัน แม่ก็ไปรับจ้างคนอื่น เช่น ปลูกนา เป็นต้น นอกจากนี้ก็ยังมีภาระเก็บพืชผัก สวนครัว ที่ปลูก

ในบ้านขายด้วย หากผักสวนครัวชนิดใดที่กินไม่ทันก็จะเก็บไปขายและพืชบางอย่าง ที่นำมาแปรรูปได้ เช่น กล้วยสุกแม่จะนำมาตากแล้วนึ่งไว้กิน เป็นต้น ข้าพเจ้าก็จะขอไปช่วยแม่ด้วย ผักที่เก็บก็จะเป็นผักบุง บางครั้งก็จะเอาเบ็ดไปตกปลาด้วย หรือเก็บปูตามทุ่งนา หากมีมากก็จะนำไปขาย อย่างผักสวนครัวแม่ก็จะทำเป็นมัดๆ มัดหนึ่งก็ไม่แพงประมาณ 3-5 บาท เวลาไปขายที่ตลาดข้าพเจ้าก็จะไป นั่งขายกับแม่ด้วย แต่ละวันก็จะขายหมด เพราะคนจะรู้ว่าบ้านเราปลูกผักที่ปลอดสารพิษ เงินที่ได้ก็นำมาซื้อกับข้าวก็ถือว่าเป็นการช่วยประหยัดในครอบครัวอีกทางหนึ่ง แม่เคยสอนข้าพเจ้าเสมอว่า “การที่เราจะทำการค้าขายไม่ใช่เรื่องที่น่าอาย เพราะเงินที่ได้เป็นเงินที่เราหามาได้ด้วยความสุจริต ไม่ใช่ไปขอเขา หากแต่เงินที่ได้มานั้น เป็นเงินที่ได้มาด้วยความสุจริตนั้นแหละเป็นสิ่งที่น่าอายมากกว่า” ข้าพเจ้า จึงได้จดจำมาจนถึงทุกวันนี้ ดังนั้นแม่เพื่อนหลาย ๆ คนจะถามข้าพเจ้าถึงเรื่องที่ได้นั่งขายผักในตลาด ข้าพเจ้าจึงตอบเพื่อนได้เต็มคำว่า “ไม่อาย” วิญญาณการเป็นแม่ค้าของข้าพเจ้า จึงถูกปลูกฝังจากแม่มาตั้งแต่ข้าพเจ้ายังเป็นเด็ก

นอกจากจะมีผักสวนครัว สวนผลไม้แล้ว บ้านของข้าพเจ้าก็ยังมี การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองเอาไว้กินเองและบางครั้งหากครอบครัวไม่มีเงินจริงๆ ก็สามารถนำไปขายได้ ก็พอที่จะจุนเจือครอบครัวได้ และมูลของไก่ก็สามารถนำไปใช้ เป็นปุ๋ยใส่พืชสวนครัวได้อีกด้วย ครอบครัวของเราจึงไม่มีวันไหนที่จะไม่มีเงินเลย แม้จะไม่มีมากก็ยังพอมีซื้อของใช้ในครอบครัว เพราะพ่อและแม่จะเป็นคนที่น่าสนใจของที่มีในบ้านมาแปรรูปหรือประยุกต์นำไปขาย อาทิ ผักสวนครัว เป็นต้น หากครอบครัวเราที่วันไหนไม่มีกินจริงๆ ผักสวนครัวตามรั้วและสวนหลังบ้านจึง เป็นสิ่งที่ช่วยชีวิตของทุกคน ในครอบครัวได้เป็นอย่างดี ครอบครัวของเราไม่เคยที่จะไปขอความช่วยเหลือจากใคร มีอะไรเราก็กินไปตามประสาพ่อ แม่ ลูก และ ข้าพเจ้าคิดว่ามันก็มีความสุขดี แม่จะปลูกฝังให้ข้าพเจ้าเป็นคนประหยัดตั้งแต่ เด็กๆ แล้ว โดยเฉพาะเรื่องเสื้อผ้าชุดนักเรียน หรือแม้กระทั่งหนังสือเรียน ข้าพเจ้ามี พี่อยู่ 2 คน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ข้าพเจ้าจึงไม่เคยซื้อใหม่เลย เพราะจะใช้ต่อจากพี่ตลอด แม้กระทั่งสิ่งของชิ้นแรกที่ซื้อตอนเด็กๆ ที่จำได้ ก็คือ จักรยานเอาไว้ใช้ปั่นไปเรียน ข้าพเจ้าก็ยังซื้อต่อมือสองจากพี่ข้างบ้าน พ่อบอกว่า “มันก็ใช้ได้เหมือนกันลูก เราไม่ใช่คนรวยเหมือนคนอื่นเขา สิ่งไหนที่เราพอประหยัดได้เราก็กประหยัด” ข้าพเจ้าก็เชื่อพ่อและไม่ได้โอ้อวดอะไรกันเพื่อนก็เข้าใจพ่อกับแม่และก็เห็นสภาพครอบครัวของเราว่าเราเป็นอย่างไร ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ข้าพเจ้าจะช่วยพ่อและแม่ประหยัดได้ และสิ่งที่ข้าพเจ้าสร้างความภาคภูมิใจให้กับพ่อและแม่ตั้งแต่เล็กๆ ก็คือการทำตนเป็นคนดี ตั้งใจเรียน ช่วยเหลืองานบ้าน และเวลาโรงเรียน มีกิจกรรมอะไรข้าพเจ้าก็จะเข้าร่วมเสมอ เช่น วาดรูป เรียงความ เขียน

คำขวัญ เนื่องในวันสำคัญต่างๆ รางวัลที่ข้าพเจ้าได้ในแต่ละครั้งก็จะเป็น สมุด ดินสอ อุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ และบางครั้งก็เป็นเงินทุน ข้าพเจ้าคิดว่ามันเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระและประหยัดค่าใช้จ่ายในเรื่องการเรียนของข้าพเจ้าไปมาก

นอกจากนี้ สิ่งที่พักกับแม่ปลูกฝังเสมอคือการช่วยเหลือสังคม แม้เราจะไม่มีเงินมากแต่เราก็ช่วยจากแรงกายของเราก็ได้ เช่น เวลามีการพัฒนาวัดหรือสถานที่สำคัญ ครอบครัวของเราก็จะไปช่วยกันเสมอ และข้าพเจ้าเป็นคนที่ชอบไปวัด เนื่องจากจะเป็นคนที่ติดแม่ จึงชอบไปไหนมาไหนกับแม่และเป็นคนที่ชอบไปวัดตั้งแต่วัยเด็ก ๆ เวลาไปแล้วจะรู้สึกท้อใจ ได้เห็นขั้นตอนพิธีกรรมทางศาสนาและเหตุผลเล็กๆที่ข้าพเจ้าไปวัดก็คือจะชอบไปอธิษฐานต่อหน้าพระพุทธรูปขอพรท่าน ขอให้เรียนเก่ง บ้าง สอบได้ที่ 1 บ้าง ขอให้ครอบครัวมีความสุข ขอให้ทุกคนมีร่างกายที่แข็งแรงปราศจากโรคร้าย ไร้เจ็บ นี่ก็คือเหตุผลที่ข้าพเจ้าชอบไปวัด แต่ข้าพเจ้าก็คิดว่ามันช่วยทำให้เรารู้สึกดี

ชีวิตของการเป็นลูกเกษตรกรมันทำให้ข้าพเจ้าโตมาพร้อมกับความประหยัด และอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยธรรมชาติ เวลาที่จักรยานไปเรียนก็จะเห็นผู้คนทำไร่ไถนากัน มันเป็น วิถีจักรแบบนี้เรื่อยมาตั้งแต่ข้าพเจ้า เป็นเด็กจนถึงปัจจุบันหลังจากทุกคนเสร็จจากฤดูทำนาแล้วก็จะมีการปลูกถั่วเหลือง ก็คือเป็นการปลูกพืชหมุนเวียนเรียกได้ว่าไม่ยอมปล่อยให้พื้นที่ได้ว่างเปล่าเลย ซึ่งครอบครัวของข้าพเจ้าก็มีการปลูกถั่วเหลืองเหมือนกัน และรายได้จากถั่วเหลืองนี้แหละที่พอจะ ทำให้ครอบครัวของเราพอจะมีเงินเก็บบ้าง หรือพอจะแบ่งใช้หนี้ที่เรากู้มาลงทุนในการทำนา เพราะไม่ต้องแบ่งให้เจ้าของที่นา การปลูกถั่วเหลืองนี้จะเก็บเกี่ยวในช่วงประมาณปลายเดือนกุมภาพันธ์ – ต้นเดือนเมษายน และช่วงที่เก็บเกี่ยวนี้ ในเวลาที่ข้าพเจ้าว่างในวันเสาร์ - อาทิตย์ ข้าพเจ้าก็จะไปช่วยแม่ เก็บเกี่ยวด้วย ข้าพเจ้ารู้สึกว่าร้อนมาก และก็รู้ถึงว่า กว่าที่พ่อแม่จะได้เงิน แต่ลำบากมาให้เราใช้นั้น มันต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างมาก เสร็จจากการเก็บเกี่ยวแล้วก็มีเปลือกถั่วเหลือง ซึ่งเปลือกถั่วเหลืองนี้ที่ข้าพเจ้าเห็นพ่อนำมาใช้ประโยชน์ คือ นำมาทำเป็นปุ๋ยหมัก ใช้ใส่ในทุ่งนาให้คนดี โดยพ่อกจะขุดหลุมที่สวนหลังบ้าน นำเปลือกถั่วเหลืองและเศษใบไม้ในบ้าน อาทิ ใบลำไย ใบมะขาม เป็นต้น ไปหมัก ทำเป็นปุ๋ยรวมกับเปลือกถั่วเหลืองด้วย และเปลือกถั่วเหลืองยังไม่มีประโยชน์ เพียงแค่นี้ยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวของข้าพเจ้าได้อีกด้วย โดยพ่อกจะนำรถเข็นไปขนเปลือกถั่วเหลืองมาไว้ที่บ้าน จากนั้นก็จะมีการขึ้นเป็นแปลงใส่เปลือกถั่วเหลืองหมักไว้ ในแปลง รดน้ำแล้วนำไปไม่มาปิด หมักให้เปลือก ถั่วเหลืองเน่าไว้ประมาณสัก 2-3 อาทิตย์ ก็จะมี เห็ดออก ซึ่งเราเรียกว่า “เห็ดถั่วเหลือง” และเห็ดถั่วนี้เองที่เรานำมาใช้ทำประกอบอาหาร พอเห็ดออกมาก ๆ

เราก็จะนำไปขายแม่จะเริ่มเก็บประมาณ บ่าย 2-3 โมง เพราะหากเก็บค่าจะไม่ทันขาย ซึ่งจะต้องนำมาปอกที่โคนและล้างให้สะอาดก่อนที่จะนำไปใส่ถุงขาย ราคาที่ขายก็ถุงละ 10 บาท วันหนึ่งๆ ก็จะได้ประมาณ 150-200 บาท บางทีแม่จะเป็นคนเก็บอยู่ที่บ้านส่วนข้าพเจ้าก็จะนำบางส่วนไปขายที่ตลาดก่อนและเงินที่ได้มานั้นมันก็ช่วยที่จะแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัวด้วย ข้าพเจ้าจะถูกปลูกฝังให้เห็นคุณค่าของเงินตั้งแต่เล็ก ๆ ปัจจุบันนี้ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยก็จำเป็นต้อง ใช้เงินเป็นจำนวนมาก และสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าสามารถที่จะช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ได้ก็คือ ในช่วงปิดภาคเรียนข้าพเจ้าจะไปทำงานหารายได้พิเศษ คือรับจ้างขายของกับร้านค้าในตัวเมือง ซึ่งเงินที่ได้มันก็พอที่จะช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ไปบ้าง แต่ก็ยังดีที่รัฐสนับสนุนในเรื่องการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา เพราะการที่อยู่หอนั่นค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง โดยเฉพาะ ในเรื่องเอกสารประกอบการเรียน แต่ข้าพเจ้าก็หาวิธีประหยัดได้ก็คือการขอเอกสารต่อจากรุ่นพี่ในวิชาที่เรียนเหมือนกัน ก็ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เป็นอย่างมาก และอีกสิ่งหนึ่งที่ข้าพเจ้าจะทำให้ พ่อและแม่ได้ก็คือ เป็นคนดี ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จบแล้วจะได้มีการงานที่มั่นคงและจะได้นำเงินส่วนนั้นมาช่วยเหลือครอบครัวและพ่อแม่

ดังนั้น ข้าพเจ้าคิดว่าจากตัวอย่างเศรษฐกิจที่พอเพียงในครอบครัวของข้าพเจ้า คงจะเป็นแนวทางที่ให้อ่านได้ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตในครอบครัวกับหลาย ๆ ครอบครัว และกับหลายๆ คน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการ ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง การปลูกผลไม้ไว้กินเอง การทำการเกษตรโดยปลูกพืชหมุนเวียน การทำปุ๋ยหมัก เป็นต้น ซึ่งข้าพเจ้าคิดว่าหากเราทุกคนรู้จักประมาณตน พอใจกับสิ่งที่ตนเป็นอยู่ ดำรงชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น โดยเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัว ก่อนก็คือ ตัวเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป ประพฤติตนอยู่ใน ศีลธรรม ช่วยเหลือสังคมเท่าที่จะทำได้ มีน้ำใจกับผู้อื่น ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น โดยเฉพาะเศรษฐกิจในยุคข้าวยากหมากแพงในปัจจุบัน “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นเรื่องที่สำคัญมาก ที่ทุกคนจะต้องนำมาเป็นหลักเป็นแนวทางในการประพฤติ ปฏิบัติตนในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การช่วยชาติประหยัด อาทิ ประหยัดไฟ ประหยัดน้ำ ประหยัดน้ำมัน เป็นต้น นอกจากนี้ โดยเฉพาะวัยรุ่น นักศึกษา ต้องรู้จักประมาณตน ในเรื่องแฟชั่นต่างๆ เช่น ไม่แต่งตัวตามแฟชั่น ไม่ใช่โทรศัพท์ หรือสินค้าที่หรูหราฟุ่มเฟือยตามเพื่อน เพราะเรายังมีรายได้ ซึ่งหากเราตามเพื่อนหรือตามแฟชั่นก็จะทำให้เราทำในสิ่งผิด ๆ เพื่อที่จะให้ ได้สิ่งที่ต้องการมาก็ได้ และถ้าทุกคนดำเนินชีวิตโดยยึดหลักทางสายกลางและความไม่ประมาท คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนการใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ และการกระทำในชีวิตประจำวัน

ข้าพเจ้าเชื่อว่าสังคมและประเทศชาติก็คงจะดีขึ้น เพราะทุกคนช่วยกัน และเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ทุกคนสามารถเริ่มได้ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าคุณเป็นใคร จะมีฐานะรวยหรือจน จะมีบ้านที่หลังเล็กหรือใหญ่ แต่อยู่ที่ว่า คุณพร้อมที่จะประพฤติตนดังกล่าวหรือไม่ และข้าพเจ้าก็เชื่อว่า ทุกคนทำได้ และทำได้ดีด้วยหากเราตั้งใจที่จะทำ (วราภรณ์ สีสุข). ”พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก ”2550”)

เรื่องที่ 3 สถานการณ์โลกปัจจุบัน (ช่วงปี 2551-2552)

เมื่อสหรัฐอเมริกาได้พัฒนาเศรษฐกิจของตนสู่สูงสุดของทุนนิยมโลกเนื่องจากตลาดทุนจากทั่วโลกหลังไหลสู่ตลาดทุนในสหรัฐอเมริกา หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียและขยายตัวออกไปทั่วโลกสต็อกทุนจำนวนมากในแต่ละประเทศ ไม่สามารถนำไปลงทุนได้ เนื่องจากเศรษฐกิจชะลอตัวถึงขั้นวิกฤต เม็ดเงินจากสต็อกทุนทั่วโลกได้ไหลบ่าทะลักสู่ตลาดทุนในสหรัฐอเมริกา ปัญหาจากการเติบโตใหญ่ของทุนในสหรัฐอเมริกา ก็คือการขยายพื้นที่การลงทุนเพื่อกระจายทุนออกไปในขอบเขตปริมาตรให้กว้างที่สุดเพื่อรองรับการขยายตัวของทุนที่นับวันจะเติบโตใหญ่

ปี พ.ศ.2541 ขณะที่วิกฤตเศรษฐกิจกำลังเป็นภัยคุกคามประเทศต่าง ๆ จากทั่วโลก ตลาดทุนในสหรัฐอเมริกาก็กลับพุ่งทะยานอย่างรวดเร็ว ดัชนีหุ้น Dow Jones พุ่งทะยานทะลุ 10,000 จุด เป็นครั้งแรกและสูงสุดกว่า 11,000 จุด Nasdaq สูงกว่า 3,800 จุด สร้างความเลื่อมใสศรัทธาสูง และไม่เข้าใจต่อเศรษฐกิจอเมริกาที่สวนทางกับวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งจริงๆ แล้วเป็นเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจได้ไม่ยากเมื่อสต็อกทุนในแต่ละประเทศไม่สามารถนำไปลงทุนภายในประเทศได้ และความเชื่อมั่นในตลาดทุนอเมริกา ยังคงอยู่ในความรู้สึกที่ดีของนักลงทุน ดังนั้นทุนจากทั่วโลกจึงไหลเข้าสู่ตลาดทุนในอเมริกา เมื่อตลาดทุนในอเมริกาไม่ได้เติบโตบนพื้นฐานของความเป็นจริงการเติบโตทางเศรษฐกิจแบบฟองสบู่ของสหรัฐอเมริกาจึงน่าจะยืนอยู่ได้ไม่นาน

ปี 2001 ปฐมวัยอย่างก้าวแรกของรอบพันปีที่ 3 บริษัทยักษ์ใหญ่ในสหรัฐอเมริกา เริ่มทยอยประกาศผลประกอบการกำไรที่ลดลง และการประกาศปลดพนักงาน เช่น เมื่อ เดือน ธันวาคม 2543 เจเนอรัลมอเตอร์ส์ (จีเอ็ม) ปลดพนักงาน 15,000 คน วันพุธที่ 24 มกราคม 2544 ลูเซนต์ เทคโนโลยีผู้ผลิตอุปกรณ์โทรศัพท์ยักษ์ใหญ่ประกาศปลดพนักงาน 16,000 ตำแหน่ง เวิร์ลพูล ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าปลดพนักงาน 6,000 คน เอโอแอลไทม์ วอร์เนอร์

กิจการสื่อยุคใหม่ จากการผนวกระหว่างอเมริกาออนไลน์ กับ ไทม์ วอร์เนอร์ ปลดพนักงาน 2,000 คน

การแกว่งตัวอย่างไร้ทิศทาง และไม่ชัดเจนของตลาดหุ้นในสหรัฐอเมริกา เริ่มที่จะผันผวนและไม่แน่นอน นักลงทุนเริ่มไม่แน่ใจต่อความเชื่อมั่นตลาดหุ้นอเมริกา และเมื่อ นายคิอิชิมิยาซาวา รัฐมนตรีคลังญี่ปุ่นกล่าว เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2544 ในการชี้แจงต่อคณะกรรมการบริหารงบประมาณของวุฒิสภายอมรับความปราชัยทางเศรษฐกิจอย่างเป็นทางการครั้งแรก หลังจากที่เศรษฐกิจญี่ปุ่น ผุ่ร่อนเป็นปัญหายืดเยื้อยาวนานมาร่วม 10 ปี ว่าฐานะการเงินของประเทศกำลังแย่เต็มที่ หรืออาจกล่าวได้ว่า โกลด์จะล้มละลายแล้วสัปดาห์ รุ่งขึ้นหลังการแถลงของมิยาซาวา ตลาดหุ้นในสหรัฐอเมริกานำโดย NASDAQ ร่วงลงกว่า 30% ตามด้วย DowJones,S&P และตลาดหุ้นทั่วโลกพังทลายลงทันทีจอร์จบุช เรียกสถานการณ์นี้ว่าเป็น **WorldStockCrisis**

ขณะที่นักลงทุนจากทั่วโลกเกิดความไม่เชื่อมั่นตลาดหุ้นในสหรัฐอเมริกาเหตุการณ์ความตึงเครียดในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ในช่วงของเดือนมีนาคม 2544 โไลตั้งแต่การประกาศจะพัฒนาซีปนาวุธป้องกันตนเองของสหรัฐอเมริกา การจับตัวมิโลเชวิชอดีตนายกรัฐมนตรียูโกสลาเวีย การต่อสู้ของชาวปาเลสไตน์ที่พัฒนาจากการขว้างก้อนอิฐก้อนดินมาเป็นการวางระเบิดและมีการใช้ปืนความตึงเครียดในเซเชเนีย การทำลายพระพุทธรูปที่ใหญ่ที่สุดในโลก ของกลุ่มตาลีบันในอัฟกานิสถานได้สร้าง แผลลึกในจิตใจของชาวพุทธต่อชาวมุสลิมองค์ทะเลลามะริเบตเยือนใต้หวัน เรือดำน้ำอเมริกาโพล ที่เกาะแห่งหนึ่งในญี่ปุ่น โดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า สหรัฐอเมริกา ประกาศขายอาวุธแก่ใต้หวันปิดท้าย ด้วยการย่วยุเงิน ด้วยการใช้เครื่องสอดแนมบินรुकล้ำเข้าไปในน่านฟ้าจีนกระทั่ง ทำให้จีนต้องใช้เครื่องบินขับไล่สองลำ ขึ้นบังคับให้เครื่องบินสอดแนมของสหรัฐลงจอดบนเกาะไหหลำ เหตุการณ์ที่เกิดความตึงเครียดดังกล่าว ล้วนเกิดขึ้นในเดือนมีนาคม ขณะที่วิกฤตตลาดหุ้นของสหรัฐอเมริกากำลังเกิดขึ้นพอดี โดยเบื้องลึกจะเกิดจากการสร้างสถานการณ์ โดยสหรัฐอเมริกาหรือไม่ก็ตามภายในระยะเวลาเพียงหนึ่งเดือน ดัชนีตลาดหุ้น DowJones ก็ดีดกลับขึ้นมาอยู่ในระดับที่ สูงกว่า เดือนมกราคมเสียอีก ทั้งที่เศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกายังตกอยู่ในภาวะที่เลวร้าย

สถานการณ์เศรษฐกิจสหรัฐอเมริกา-ญี่ปุ่น กำลังจะนำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจทุนนิยมการเตรียมพร้อมของสหรัฐอเมริกาในการตั้งรับ และเปิดแนวรุกต่อสถานการณ์ดังกล่าวมานานกว่า 20 ปี นั่นก็คือ การเตรียมพร้อมด้านยุทธศาสตร์ “การทำสงครามเลี้ยงเศรษฐกิจ” เนื่องจากสหรัฐอเมริกา ได้พัฒนาปัจจัยการผลิตสู่ยุคIT (InformationTechnology) ดังนั้นยุทธศาสตร์

ยุทธวิธีทางสงครามได้ถูกพัฒนารูปแบบสงครามสู่ยุค IT ขณะที่รูปแบบยุทธศาสตร์ -ยุทธปัจจัยของประเทศต่างๆทั่วโลก ยังคงใช้รูปแบบของสงครามในยุคอุตสาหกรรม (บางประเทศมหาอำนาจอย่างจีน-รัฐเซียรูปแบบสงครามอาจพัฒนาสู่ยุค IT แล้วแต่ยังไม่มีผลสำเร็จเช่นสหรัฐอเมริกาที่ได้ผ่านการสาธิตแล้วในสงครามอ่าว)

ประเทศจีนหลังจากที่เติ้งเซี่ยวผิงได้ประกาศนโยบายสี่ทันสมัยนำประเทศจีนสู่การพัฒนา ด้านพลังการผลิตด้วยนโยบายหนึ่ง ประเทศสองระบบทำให้ GDP จีนเติบโตระหว่าง 8-12% มาโดยตลอดแม้ปัจจุบันที่วิกฤตเศรษฐกิจโลก กระแทกกับทุกประเทศการเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนก็ยังยืนอยู่ในระดับ 7- 8%จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนดังกล่าว ย่อมที่จะไปกระทบ และขัดขวางต่อผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกา ในการที่จะแผ่อิทธิพลสู่การเป็นจักรวรรดินิยมทั่วโลก ดังนั้น ความพยายามในการที่จะทำลายจีนให้อ่อนกำลังลง ด้วยการแยกสลายจีนจาก 8 เขต ปกครองตนให้เป็น 8 ประเทศ เช่นเดียวกับรัสเซีย จึงนับเป็นสุดยอดของยุทธศาสตร์ อันจะนำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นจักรวรรดินิยมทั่วโลก

สถานการณ์พลังงานโลกกับผลกระทบเศรษฐกิจไทย

ปัญหาเร่งด่วนในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบต่อเกือบทุกประเทศในโลก คือ การที่ราคาน้ำมันได้สูงขึ้น อย่างรวดเร็วและต่อเนื่องในช่วงเวลา 4-5 ปี ที่ผ่านมาและดูเหมือนน้ำมันในปี (พ.ศ.2551) จะแพงสูงสุดเป็นประวัติการณ์แล้วภาวะน้ำมันแพงทำให้ต้นทุนด้านพลังงาน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการขนส่ง) สูงขึ้นอย่างรวดเร็วมีผลลุกลามต่อไปยังราคาสินค้าและบริการต่าง ๆ นอกจากจะทำให้ ค่าครองชีพสูงขึ้นมากแล้วยังเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกด้วย

ผลกระทบเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดการประท้วงของกลุ่มผู้ที่ต้องแบกรับภาระ เช่น คนขับรถบรรทุกและชาวประมงในหลายประเทศ รวมทั้งการเรียกร้องให้รัฐบาลยื่นมือเข้ามาแทรกแซง และให้ความช่วยเหลือปัญหาการราคาน้ำมันแพงมากในช่วงนี้ ถือได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่ 3 ของโลกก็ว่าได้

7 ปัจจัยต้นเหตุน้ำมันแพง!

ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกเริ่มขยับตัวขึ้นสูงอย่างเห็นได้ชัดในปี 2547 โดยราคาน้ำมันดิบสูงขึ้นบาร์เรลละประมาณ \$10 เป็นกว่า \$38 ต่อบาร์เรลและหลังจากนั้น

เป็นต้นมาราคาก็มี แนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอดจะมีลดลงบ้างในบางครั้งเป็นช่วงสั้น ๆ เท่านั้น โดยความผันผวนของราคา มีมากขึ้นแต่การเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางเพิ่มมากกว่าทางลด

ในช่วงปลายปี 2550 ราคาน้ำมันดิบพุ่งสูงเกิน \$100 ต่อบาร์เรล ซึ่งนอกจากจะเป็นระดับที่สูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ ในรูปของราคาปีปัจจุบันในช่วงครึ่งปีแรกของปี 255 ราคาน้ำมัน ก็ยังคงขยับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอยู่ในระดับกว่า \$130 ต่อบาร์เรล ในสัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมิถุนายน 2551 มีบทความข้อเขียนจำนวนมากที่ได้วิเคราะห์ และอธิบายสาเหตุของภาวะน้ำมันแพงดังกล่าว ส่วนใหญ่มีประเด็นที่เหมือนกันและสอดคล้องกัน ดังนี้

1. กำลังการผลิตส่วนเกิน (excess production capacity) ในตลาดน้ำมันดิบอยู่ในระดับ ที่ค่อนข้างต่ำมาตลอด 5 ปี ที่ผ่านมาทั้งนี้เป็นผลจากการที่ประเทศผู้ผลิตน้ำมันหลายแห่ง ขาดแรงจูงใจในการขยายกำลังการผลิต ในช่วงที่ราคาน้ำมันอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ในช่วงทศวรรษ 1990 หน่วยงานพลังงานของสหรัฐ (EIA) รายงานว่าในเดือนกันยายน 2550 OPEC มีกำลังการผลิต ส่วนเกินเพียง 2 ล้านบาร์เรลต่อวัน (ประมาณ 2% ของปริมาณการใช้ น้ำมันของโลก) โดยประมาณ 80% ของส่วนเกินนี้อยู่ในซาอุดีอาระเบียเพียงประเทศเดียว

2. การผลิตน้ำมันจากแหล่งใหม่ ๆ ในโลกเริ่มมีต้นทุนที่สูงมากขึ้นทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แหล่งน้ำมันขนาดใหญ่ ๆ ถูกค้นพบ และใช้งานเป็นส่วนใหญ่แล้ว ยังเหลืออยู่ก็จะเป็นแหล่ง น้ำมันขนาดเล็กหรือที่มีคุณภาพต่ำหรือที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร/น้ำทะเลลึกๆ ซึ่งมีต้นทุนการสำรวจ และการผลิตที่สูงมากมีการวิเคราะห์พบว่าในปัจจุบันต้นทุนการผลิตน้ำมันในปริมาณ 4 ล้านบาร์เรลต่อวัน (คิดเป็น 5% ของปริมาณการผลิตของโลกในปัจจุบัน) มีต้นทุนการผลิตสูงถึง \$70 ต่อบาร์เรล ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือทรายน้ำมัน (tar sands) ในแคนาดาซึ่งเริ่มผลิตออกมาแล้ว และมีต้นทุนการผลิตไม่ต่ำกว่า \$60 ต่อบาร์เรล

3. ในประเทศผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันรายใหญ่ หลายรายการผลิตน้ำมันมีโอกาสหยุดชะงักได้ (supply disruption) เพราะเหตุจากความไม่สงบทางการเมืองสงคราม และภัยธรรมชาติเหตุการณ์สำคัญที่บ่งชี้ถึงปัญหานี้ ได้แก่ การบุกอิรักของกองทัพสหรัฐในปี 2546 ทำให้กำลังการผลิตน้ำมันของอิรักลดลงระดับหนึ่ง และความไม่สงบซึ่งยังคงเกิดขึ้นในประเทศ หลังจากนั้นยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการผลิตและการส่งออกน้ำมันของอิรักให้กลับไปสู่ระดับปกติ

ความขัดแย้งระหว่างอิหร่านกับประเทศตะวันตกเกี่ยวกับโครงการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน (ซึ่งเป็นผู้ผลิตน้ำมันมากเป็นอันดับที่ 4 ของโลก) ก่อให้เกิดความตึงเครียดในภูมิภาค

ตะวันออกกลาง ระหว่างอิหร่านและสหรัฐ โดยอิหร่านประกาศว่าจะใช้น้ำมันเป็นอาวุธ เพื่อตอบโต้มาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐ และในปี 2551 ได้มีการเผชิญหน้ากันระหว่าง ทหารอิหร่านและทหารสหรัฐ ในบริเวณช่องแคบฮอร์มุซ ซึ่งเป็นทางผ่านสำคัญสำหรับการขนส่งน้ำมันจากตะวันออกกลาง

พายุเฮอริเคนในแถบอ่าวเม็กซิโก ในเดือนกันยายน 2548 มีผลกระทบต่อแท่นผลิตน้ำมันของเม็กซิโก และโรงกลั่นที่ตั้งอยู่ตอนใต้ของสหรัฐ มีผลให้ราคาน้ำมันเบนซินในสหรัฐเพิ่มสูงขึ้น เป็น \$3 ต่อแกลลอน ซึ่งเป็นระดับที่สูงสุดในรอบ 25 ปี

ผู้ก่อการร้ายในไนจีเรียคุกคามแหล่งผลิตน้ำมันหลายครั้ง ทำให้ประมาณการผลิตและส่งออกน้ำมันจากไนจีเรีย ลดลงประมาณ 500,000 บาร์เรลต่อวัน ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างรัฐบาลเวเนซุเอลาและรัฐบาลสหรัฐ ทำให้การนำเข้าน้ำมันจากเวเนซุเอลาของสหรัฐมีความเสี่ยงมากขึ้น

4. ในหลายประเทศที่ส่งออกน้ำมันได้ มีการผลิตน้ำมันในปริมาณที่ลดลงไป เพราะปริมาณสำรองเริ่มมีข้อจำกัดมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันความต้องการใช้น้ำมันในประเทศเหล่านี้ก็เพิ่มขึ้น ตามการขยายตัวของประชากรและเศรษฐกิจด้วย ทำให้หลายประเทศต้องลดการส่งออกลง เช่นอินโดนีเซียเม็กซิโกนอร์เวย์ และอังกฤษ ในระหว่างปี 2005 ถึง 2006 การบริโภคน้ำมันภายในประเทศผู้ส่งออก 5 อันดับแรก คือ ซาอุดีอาระเบีย รัสเซีย นอร์เวย์ อิหร่าน และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 5.9 และมีปริมาณการส่งออกลดลงกว่า ร้อยละ 3 เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้านี้ หรือในกรณีของอินโดนีเซียที่รัฐบาลมีการอุดหนุนผู้บริโภคภายในประเทศ และกรณีของซาอุดีอาระเบียที่ราคาน้ำมันเบนซินในประเทศอยู่ที่ 5 บาทต่อลิตร ขณะที่มาเลเซียอยู่ในระดับ 20 บาทต่อลิตร จึงทำให้เกิดการคาดการณ์ว่าปริมาณการส่งออกน้ำมันดิบของประเทศผู้ส่งออกน้ำมันจะลดลงถึง 2.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน ภายในช่วง 10 ปีนี้ เมื่อไม่กี่เดือนมานี้ข่าวว่ารัฐบาลอินโดนีเซียกำลังพิจารณาจะถอนตัวจากการเป็นสมาชิก OPEC เพราะอินโดนีเซียจะไม่สามารถส่งออกน้ำมันได้อีกต่อไป ในอนาคตอันใกล้

5. นอกจากกำลังการผลิตส่วนเกินของน้ำมันดิบจะมีน้อย กำลังการกลั่นน้ำมันของโลกก็มี ปัญหาคอขวดโดยมีส่วนเกินน้อยกว่า 1 ล้านบาร์เรลต่อวัน ในขณะเดียวกันตลาดน้ำมันมีแนวโน้ม ต้องการใช้น้ำมันชนิดเบาและสะอาดมากขึ้น จึงสร้างแรงกดดันให้โรงกลั่นน้ำมันต้องลงทุนปรับปรุงคุณภาพอีกด้วยข้อจำกัดนี้ จึงทำให้ราคาผลิตภัณฑ์น้ำมันมีราคาสูงขึ้น

เพิ่มไปจากการเพิ่มของราคาน้ำมันดิบ และกำไรของโรงกลั่นน้ำมันอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงมาโดยตลอด เป็นที่น่าสังเกตด้วยว่าสหรัฐ ซึ่งเป็นผู้ใช้น้ำมันรายใหญ่ที่สุดของโลก ไม่ได้ก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันแห่งใหม่มาเลยตั้งแต่ทศวรรษ 1970

6. ถึงแม้ว่าราคาน้ำมันระหว่าง ปี 2546 ถึงปี 2550 จะสูงชันกว่า 3 เท่าตัว แล้วแต่ความ ต้องการใช้น้ำมันของโลกก็ไม่ได้ลดลงเลย กลับยังคงเพิ่มขึ้นในอัตรา 3.55% ในปี 2548 และในอัตราที่ยังสูงกว่า 1% ในปีต่อมาปรากฏการณ์เช่นนี้แตกต่างจากที่เกิดขึ้นในช่วงวิกฤตน้ำมัน สองครั้งแรก (ปี 2516/17และปี 2522/23) ซึ่งเราพบว่าราคาน้ำมันที่สูงชันมาก ทำให้ความต้องการน้ำมันลดลง ในปีต่อมาในช่วง 4-5 ปี ที่ผ่านมา เศรษฐกิจโลกยังขยายตัวได้ค่อนข้างดีและดูเหมือนจะยังไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะราคาน้ำมันแพงมากนัก จีนและอินเดียเป็นผู้ใช้พลังงานที่มีอิทธิพล ต่อตลาดน้ำมันโลก

7. กองทุนประเภท hedgefunds หันไปลงทุนซื้อขายเก็งกำไรในตลาดน้ำมันล่วงหน้ามากขึ้นทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการลงทุนในรูปของเงินดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งในระยะหลังมีแนวโน้มอ่อนค่าลงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับเงินสกุลอื่นๆ เนื่องจากภาวะตลาดน้ำมันตามที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่าราคาน้ำมันมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น ผู้จัดการกองทุนเหล่านี้จึงเก็งกำไรโดยการซื้อน้ำมันไว้ล่วงหน้า เพื่อขายเอากำไรในอนาคตส่งผลให้ราคาน้ำมัน ทั้งในตลาด spot และตลาดล่วงหน้าสูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง

ปรากฏการณ์โลกร้อนและปรากฏการณ์เรือนกระจก

ค่าผิดปกติของอุณหภูมิเฉลี่ยที่ผิวโลกที่เพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2403–2549เทียบกับอุณหภูมิระหว่าง พ.ศ.2504–2533 ค่าเฉลี่ยอุณหภูมิผิวพื้นที่ผิดปกติที่เทียบกับอุณหภูมิเฉลี่ยระหว่าง ปี พ.ศ.2538 ถึงพ.ศ.2547

ในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา นับถึง พ.ศ.2548 อากาศใกล้ผิวดินทั่วโลกโดยเฉลี่ยมีค่าสูงขึ้น 0.74 ± 0.18 องศาเซลเซียสซึ่งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) ของสหประชาชาติได้สรุปไว้ว่า “จากการสังเกตการณ์การเพิ่มอุณหภูมิโดยเฉลี่ยของโลกที่เกิดขึ้น ตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 (ประมาณตั้งแต่ พ.ศ.2490) ค่อนข้างแน่ชัดว่าเกิดจากการเพิ่มความเข้มข้นของแก๊สเรือนกระจกที่เกิดขึ้นโดยกิจกรรมของมนุษย์ที่เป็นผลในรูปของปรากฏการณ์เรือนกระจก” ปรากฏการณ์ธรรมชาติบางอย่าง เช่น ความผันแปรของการแผ่รังสีจากดวงอาทิตย์ และการระเบิดของภูเขาไฟ อาจส่งผลเพียงเล็กน้อยต่อการเพิ่มอุณหภูมิ ในช่วงก่อนยุคอุตสาหกรรม

จนถึง พ.ศ.2490 และมีผลเพียง เล็กน้อยต่อการลดอุณหภูมิ หลังจากปี 2490 เป็นต้นมา ข้อสรุปพื้นฐานดังกล่าวนี้ได้รับการรับรองโดยสมาคม และสถาบันการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 30 แห่ง รวมทั้งราชสมาคมทาง วิทยาศาสตร์ระดับชาติ ที่สำคัญของประเทศ อุตสาหกรรมต่างๆ แม้นักวิทยาศาสตร์บางคนจะมีความเห็นโต้แย้งกับข้อสรุป ของ IPCC อยู่บ้าง^[4] แต่เสียงส่วนใหญ่ของนักวิทยาศาสตร์ที่ทำงานด้านการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ของโลกโดยตรงเห็นด้วยกับข้อสรุปนี้ แบบจำลองการคาดคะเนภูมิอากาศบ่งชี้ว่าอุณหภูมิโลก โดยเฉลี่ยที่ผิวโลกจะเพิ่มขึ้น 1.1ถึง6.4 องศาเซลเซียส ในช่วง คริสต์ศตวรรษที่ 21 (พ.ศ.2544 -2643) ค่าตัวเลขดังกล่าวได้มาจากการจำลองสถานการณ์แบบต่างๆของการแผ่ขยายแก๊ส เรือนกระจกในอนาคต รวมถึงการจำลองค่าความไวภูมิอากาศอีกหลากหลายรูปแบบแต่ความ ร้อนจะยังคงเพิ่มขึ้น และระดับน้ำทะเลก็จะสูงขึ้นต่อเนื่องไปอีกหลายสหัสวรรษ แม้ว่าระดับ ของแก๊สเรือนกระจกจะเข้าสู่ภาวะเสถียรแล้วก็ตามการที่อุณหภูมิและระดับน้ำทะเลเข้าสู่ สภาวะดุลยภาพได้ช้า เป็นเหตุมาจากความจุความร้อนของน้ำในมหาสมุทร ซึ่งมีค่าสูงมากการ ที่อุณหภูมิของโลกเพิ่มสูงขึ้นทำให้ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น และคาดว่าทำให้เกิดภาวะลมฟ้าอากาศ ที่รุนแรงมากขึ้นปริมาณ และรูปแบบการเกิดหยาดน้ำฟ้าจะเปลี่ยนแปลงไป ผลกระทบอื่นๆ ของปรากฏการณ์โลกร้อน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของผลิตผลทางเกษตรการเคลื่อนถอยของ ธารน้ำแข็ง การ สูญพันธุ์พืช-สัตว์ต่างๆ รวมทั้งการกลายพันธุ์ และแพร่ขยายโรคต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ แทบทุกประเทศ ได้ลงนามและให้สัตยาบันในพิธีสาร เกียวโต ซึ่งมุ่งประเด็นไปที่การลดการปล่อยแก๊สเรือนกระจก แต่ยังคงมีการโต้เถียงกันทาง การเมืองและการได้วาทีสาธารณะไปทั่ว ทั้งโลกเกี่ยวกับมาตรการว่าควรเป็นอย่างไรจึงจะลด หรือย้อนกลับความร้อนที่เพิ่มขึ้นของโลกในอนาคตหรือจะปรับตัวกันอย่างไรต่อผลกระทบของ ปรากฏการณ์โลกร้อนที่คาดว่าจะต้องเกิดขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรากฏการณ์เรือนกระจก ที่ศาลาดุสิตดาลัยอย่างลึกซึ้ง กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงได้รับสนองกระแส พระราชดำรัสนำเข้าสู่ประชุมคณะรัฐมนตรี จนกระทั่งทำให้วันที่ 4 ธันวาคมของทุกปี เป็นวัน สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา

จากผลงานพระราชดำริ และการทรงลงมือปฏิบัติพัฒนาด้วยพระองค์เอง เกี่ยวกับ สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีคุณประโยชน์ต่อคนชนชาติ ต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคมความมั่นคงของมนุษย์ และการเมือง ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ไปทั่วโลก องค์การสหประชาชาติโดย นายโคฟี อันนัน อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ จึงได้

เดินทางมาประเทศไทย ในวาระมหามงคลฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัววันที่ 26 พฤษภาคม 2549 เพื่อถวายรางวัล “UNDP Human Development Lifetime Achievement Award” (รางวัลความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์) ซึ่งเป็นรางวัลประเภท Life-Long Achievement และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ พระองค์แรกในโลกที่ได้รับรางวัลนี้

องค์การสหประชาชาติได้ยกย่องพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็น “พระมหากษัตริย์ นักพัฒนา” และกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง(SufficiencyEconomy)ของพระองค์ว่าเป็นปรัชญาหรือทฤษฎีใหม่ ที่นานาประเทศรู้จักและยกย่องโดยที่องค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศ ต่างๆที่เป็นสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มิใช่เป็นเพียงปรัชญานามธรรมหากเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสามารถจะช่วยทั้งแก้ไขและป้องกันปัญหาที่เกิดจากกิเลสมนุษย์ และความเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนรุนแรงขึ้นที่กำลังเกิดขึ้นกับมนุษย์ทั้งโลกและปัญหาที่ลุกลามต่อถึงธรรมชาติก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใหญ่ในเชิงรุนแรงและสร้างปัญหาย้อนกลับมาที่มนุษย์

โดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะที่จะใช้เฉพาะกับคนยากจน คนระดับรากหญ้า และประเทศยากจน อีกทั้งเครื่องมือเทคโนโลยีก็จะต้องใช้เฉพาะเครื่องมือราคาถูกเทคโนโลยีต่ำการลงทุนไม่ควรจะมีการลงทุนระดับใหญ่ แต่ในความเป็นจริงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องการคนและความคิดที่ก้าวหน้าคนที่กล้าคิดกล้าทำในสิ่งใหม่ๆ

เนื่องจากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ไม่มีสูตรสำเร็จ หรือ คู่มือการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับภารกิจ ดังเช่นวิกฤตโลกร้อนผู้เกี่ยวข้องจึงต้องศึกษา ทำความเข้าใจแล้วก็พัฒนาแนวทางหรือแนวปฏิบัติสำหรับแต่ละปัญหาขึ้นมา โดยยึดหลักที่สำคัญ ดังเช่น

- การคิดอย่างเป็นระบบอย่างเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- หลักคิดที่ใช้ ต้องเป็นหลักการปฏิบัติที่เป็นสายกลางที่ให้ความสำคัญของความสมดุลพอดีระหว่างทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องดังเช่นระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์
- ข้อมูลที่ใช้ จะต้องเป็นข้อมูลจริงที่เกิดจากการศึกษาการวิจัยหรือการลงสนามให้ได้ ข้อมูลที่เป็นจริง
- การสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

- การยึดหลักของความถูกต้องคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานต่อผลกระทบและความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นหรือที่จะเกิดขึ้น

เหล่านี้เป็นหลักการใหญ่ๆ ซึ่งผู้ที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องหรือคิดจะทำโครงการหรือกิจกรรมในระดับค่อนข้างใหญ่ จะต้องคำนึงถึงและสามารถจะนำปรัชญานี้ไปใช้ได้ทันที และมีผู้ที่ได้ใช้ล้วนประสบความสำเร็จสูงสุดที่มนุษย์พึงจะมีคือความสุขที่ยั่งยืน

แล้วเรื่องของการแข่งขันชิงไหวชิงพริบการวางแผนยุทธศาสตร์และโลจิสติกส์ (การจัดซื้อจัดหาการจัดส่งการบำรุงรักษาอุปกรณ์ และการรักษาพยาบาลบุคลากร) ในการบริหารจัดการระบบหรือโครงการใหญ่ๆ การใช้จิตวิญญานวชนการใช้เทคโนโลยีก้าวหน้า การกำหนดแผนหรือตนเองให้เป็น“ฝ่ายรุก” มิใช่ “ฝ่ายตั้งรับ” ละ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิเสธหรือไม่?

คำตอบ คือ **ปฏิเสธ** ถ้าใช้อย่างไม่ถูกต้องอย่างหลีกเลี่ยงกฎหมายอย่างผิดคุณธรรม-จริยธรรม-และจรรยาบรรณ อย่างไม่ซื่อตรงต่อหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างมีเจตนาเพื่อผลประโยชน์ที่ไม่สุจริตของตนเองและพวกพ้อง แต่ต้องรู้จักและใช้อย่างรู้เท่าทันปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมอย่างมีความคิดก้าวหน้าในเชิงสร้างสรรค์

สำหรับการแก้ปัญหาหรือการเตรียมเผชิญกับปัญหาจากวิกฤตโลกร้อน มีประเด็นและเรื่องราวทั้งเก่าและใหม่ ดังเช่น เรื่องของมาตรการที่ถูกกำหนดขึ้นมา เพื่อเผชิญกับภาวะโลกร้อน เพื่อให้ประเทศที่พัฒนาแล้วและที่กำลังพัฒนา(ดังเช่นประเทศไทย)ได้ดำรงอยู่ร่วมกัน พึ่งพิงและเอื้ออาทรต่อกันอย่างเหมาะสม ดังเช่น เรื่องคาร์บอนเครดิตที่เป็นเรื่องค่อนข้างใหม่ของประเทศไทยแต่ก็เป็นทั้ง“โอกาส”และ“ปัญหา” ที่ประเทศไทยต้องเผชิญ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคนไทยเราเองว่าจะต้องเตรียมตัวกันอย่างไรเพื่อให้สามารถเป็น“ที่พึ่ง”ของโลกหรือประเทศอื่นแทนที่จะเป็น“ปัญหา”ที่เกิดจากความไม่ใส่ใจหรือความใส่ใจแต่เพื่อจะกอบโกยผลประโยชน์เท่านั้น

เรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับวิกฤตโลกร้อน จึงมีโจทย์ มีเป้าหมายมากมายที่ทำนายเชิญชวนให้ผู้คน และประเทศที่ต้องการมีชีวิตสร้างสรรค์ และมีความสุขอย่างยั่งยืนได้ นำไปใช้ โดยใช้ปัญญาเป็นตัวนำ กำกับด้วยสติ และควบคุมด้วยคุณธรรมกับจริยธรรม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ถูกใช้เป็นกรอบแนวคิด และทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10

(พ.ศ.2550-2554)เพื่อบูรณาการการพัฒนาที่สมดุลยิ่งขึ้น และมีภูมิคุ้มกันเพื่อความอยู่ดีมีสุขมุ่งสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืนด้วยหลักการดังกล่าว แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 นี้ จะเน้นเรื่องตัวเลขการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ยังให้ความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจแบบทวิลักษณ์หรือระบบเศรษฐกิจที่มีความแตกต่างกัน ระหว่างเศรษฐกิจชุมชน เมือง และชนบท แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังถูกบรรจุในรัฐธรรมนูญของไทย เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนที่ 3 แนวนโยบาย ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มาตรา 78 (1) บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไป เพื่อการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ

นายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย ในฐานะรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศได้กล่าว เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ในการประชุมสุดยอดThe Francophonie Ouagadougou ครั้งที่ 10 ที่ Burkina Faso ว่าประเทศไทยได้ยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับ “การพัฒนาแบบยั่งยืน” ในการพิจารณาประเทศ ทั้งทางด้านเกษตรกรรมเศรษฐกิจและการแข่งขัน ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับแนวทางของนานาชาติในประชาคมโลก

การประยุกต์นำหลักปรัชญา เพื่อนำมาพัฒนาประเทศในต่างประเทศนั้น ประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนผ่านทางสำนักงานความร่วมมือ เพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) โดย สพร.มีหน้าที่คอยประสานงานรับความช่วยเหลือทางวิชาการด้านต่าง ๆ จากต่างประเทศมาสู่ภาครัฐแล้วถ่ายทอดต่อไปยังภาคประชาชน และยังส่งผ่านความรู้ที่มีไปยังประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น สพร.ถ่ายทอดมาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ประสานกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต่างชาติก็สนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะพิสูจน์แล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ ซึ่งแต่ละประเทศมีความต้องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับวิถีชีวิตสภาพภูมิศาสตร์ ฯลฯ เช่น พม่า ศรีลังกา เลโซโท ซูดาน อีฟกานีสถานบังกลาเทศ ภูฏาน จีน จิบูตี โคลัมเบีย อียิปต์ เอธิโอเปีย แคมเบีย อินโดนีเซีย เคนยา เกาหลีใต้ มาดากัสการ์ มัลดีฟส์ ปาปัวนิวกินี แทนซาเนีย เวียดนาม ฯลฯ โดยได้ให้ประเทศเหล่านี้ได้มาดูงานในหลายระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ฝ่ายนโยบาย จนถึงระดับปลัดกระทรวงรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ^[14]

นอกจากนี้ อติศักดิ์ ภาณุพงศ์ เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงเวียนนา ประเทศออสเตรียได้กล่าวต่างชาติสนใจ เรื่อง **เศรษฐกิจพอเพียง**^[14] เนื่องจากมาจากพระราชดำรินในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงห่วงใยราษฎรของพระองค์ และอยากรู้ว่าทำไมรัฐบาลไทยถึงได้นำมาเป็นนโยบายส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วก็ต้องการศึกษาพิจารณาเพื่อนำไปช่วยเหลือประเทศอื่น

13. นักคิดระดับโลกเห็นด้วยกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และมีการนำเสนอบทความบทสัมภาษณ์ เป็นการยื่นข้อเสนอแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่โลก เช่น ศ.ดร.วูล์ฟกัง ชัคส์ นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม คนสำคัญของประเทศเยอรมนี สนใจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมาก และมองว่าน่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับทุกชาติในเวลานี้ ทั้งมีแนวคิดผลักดันเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นที่รู้จักในเยอรมนี, ศ.ดร.อมาตยา เซนอ ศาสตราจารย์ ชาวอินเดียเจ้าของรางวัลโนเบล สาขา เศรษฐศาสตร์ ปี 1998 มองว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการใช้สิ่งต่างๆที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และใช้โอกาสให้พอเพียงกับชีวิตที่ดี ซึ่งไม่ได้หมายถึงความไม่ต้องการ แต่ต้องรู้จักใช้ชีวิตให้ดีพออย่าให้ความสำคัญกับเรื่องของรายได้ และความร่ำรวยแต่ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์, นายจิมมี ทินเลย์ นายกรัฐมนตรีแห่งประเทศภูฏาน ให้ทรงสนะว่าหากประเทศไทยกำหนด เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นวาระระดับชาติ และดำเนินตามแนวทางนี้อย่างจริงจัง “ผมว่าประเทศไทยสามารถสร้างโลกใบใหม่จาก หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างชีวิตที่ยั่งยืน และสุดท้ายจะไม่หยุดเพียงแค่นี้ในประเทศแต่จะเป็นหลักการและแนวปฏิบัติของโลก ซึ่งหากทำได้สำเร็จไทยก็คือผู้นำ”^[15]

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้รับการเชิดชูสูงสุดจาก องค์การสหประชาชาติ (UN) โดย นายโคฟี อันนัน ในฐานะเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายรางวัล The Human Development Lifetime Achievement Award แก่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2549 และได้มีปาฐกถาถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทยและนานาประเทศ^[6] และสามารถเริ่มได้จากการสร้างภูมิคุ้มกันในตนเองสู่หมู่บ้าน และสู่เศรษฐกิจในวงกว้างขึ้นในที่สุด นาย Hakan Bjorkman รักษาการผู้อำนวยการ UNDP ในประเทศไทย กล่าวเชิดชูปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ UNDP นั้นตระหนักถึงวิสัยทัศน์และแนวคิดในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า^[16] โดยที่องค์การ

สหประชาชาติได้สนับสนุนให้ประเทศต่างๆที่เป็นสมาชิก 166 ประเทศยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน^[7]

อย่างไรก็ตามศ.ดร.เควิน ฮิววิตสัน อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยนอร์ธแคโรไลนา ที่เซพเพิลฮิลล์ ได้วิจารณ์รายงานขององค์การสหประชาชาติโดยสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ที่ยกย่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง^[17] ว่ารายงานฉบับดังกล่าวไม่ได้มีเนื้อหาสนับสนุนว่าเศรษฐกิจพอเพียง “ทางเลือกที่จำเป็นมากสำหรับโลกที่กำลังดำเนินไปในเส้นทางที่ไม่ยั่งยืนอยู่ในขณะนี้”(น.ว.ในรายงาน UNDP) โดยเนื้อหาแทบทั้งหมดเป็นการเทิดพระเกียรติและเป็นเพียงเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อ ภายในประเทศเท่านั้น (18) ส่วน Hak an Bjorkman รักษาการผู้อำนวยการ“UNDP” ต้องการที่จะทำให้เกิดการอภิปรายพิจารณาเรื่องนี้แต่การอภิปรายดังกล่าวนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะอาจส่งผลต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งมีโทษถึงจำคุก (10)

เมื่อปลายเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2 549 นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติได้เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯถวายรางวัล Human Development Lifetime Achievement Award หมายความว่า พระเจ้าอยู่หัวสละความสุขส่วนพระองค์ และทุ่มเทพระวรกายในการพัฒนาคนไทย ในช่วง 60 ปี จนเป็นที่ประจักษ์ในความสำเร็จของพระราชกรณียกิจพระบรมราโชวาท และเป็นแบบอย่างทั่วโลกได้ คำกราบบังคมทูลของ นายโคฟี บ่งบอกให้เห็นเขาศึกษาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างละเอียดและรับปากว่าจะนำไปเผยแพร่ทั่วโลก รวมทั้งประมุขหรือผู้แทนของประเทศต่างๆที่ได้มาเข้าเฝ้าและขออัญเชิญไปใช้ในประเทศของเขา เพราะเห็นว่าเป็นแนวทางที่ดี

นอกจากUnited Nation Development Program (UNDP) เป็นองค์กรหนึ่งภายใต้สหประชาชาติที่ดูแลเกี่ยวกับการพัฒนาด้านหนึ่งที่เขาต้องดูแล คือ การพัฒนาคนมีหน้าที่จัดทำรายงานประจำปี โดยในปีหน้าจะเตรียมจัดทำเรื่องการพัฒนาคนของโลก และคนในแต่ละประเทศ (Countryreport และ Globalreport) โดยในส่วนของประเทศไทยจะนำเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการรายงานและเผยแพร่ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อที่ประเทศอื่นจะได้รับประโยชน์จากของพระราชทานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน ให้คนไทยมากกว่า 30 ปี แล้วจะเห็นได้ว่าขณะนี้ปรัชญานี้ได้เผยแพร่โดยองค์กรระดับโลกแล้วเราในฐานะพสกนิกร ของพระองค์ท่าน น่าจะภูมิใจหันมาศึกษา และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังก็จะบังเกิดผลดียิ่ง

เรื่องที่ 4 การเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตภายใต้สถานการณ์ของโลก/ประเทศโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“.....ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิมเกษตรกรผู้ริเริ่มทำวนเกษตร ซึ่งยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถยืนหยัดอย่างเข้มแข็งบนโลกทุนนิยมอย่างสมภาคภูมิ....”

“ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก”

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมแห่งการพึ่งพิง อยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ วิถีชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ และดำรงชีพด้วยภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เป็นความลงตัวระหว่างมนุษย์และธรรมชาติที่ต่างเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน ตั้งแต่ข้าพเจ้าลืมตาขึ้นมาดูโลกจนกระทั่งจำความ ได้ นั้น บ้านเกิดของข้าพเจ้าเป็นสังคมชนบทที่ใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายและพึ่งพาอาศัยกัน วิถีชีวิตผู้คน อิงอยู่กับธรรมชาติบนรากฐานของเกษตรกรรม แต่วันเวลาผ่านไป ได้ลบล้างรอยของอดีตเหล่านั้น ให้เลือนหายไปจากความทรงจำ วิถีชีวิตแบบเดิม ๆ และภูมิปัญญาพื้นบ้านค่อย ๆ ถูกกลืนไปด้วยการไหลบ่าของวัฒนธรรมตะวันตกที่ครอบคลุมไปทุกภาคส่วน ไม่เว้นแม้แต่สังคมชนบท สำหรับสังคมเมืองการเปลี่ยนแปลงยิ่งเห็นชัดเจน วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปชนิดหน้ามือเป็นหลังมือ ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาท กระแสบริโภคนิยมที่ดำเนินไปในทิศทางที่ผิดพลาด คือ มีการบริโภคมามากกว่า การผลิต ทำให้คนไทยพึ่งเพื่อฟุ่มเฟือยและเสียดุลการค้าต่างชาติด้านมหาศาล และคนไทยก็ได้รับบทเรียนราคาแพงเมื่อเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูเข้าสู่ยุคฟองสบู่แตก วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2540 เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้คนไทย ต้องหันมาทบทวนอดีตที่ผ่านมา และดำรงชีพอย่างเข้าใจชีวิตมากขึ้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ได้รับการสนใจ ด้วยความหวังที่จะรอดพ้นและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

**“เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต
รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็ม
ที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้มันเอง
สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงอยู่ได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม
แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม
และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป”**

(พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา)

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) ไม่ได้เป็นเรื่องใหม่ แต่เป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแก่พสกนิกรมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ เพียงแต่ ณ เวลานั้นหากคนเข้าใจและเห็นความสำคัญ ได้ยากนัก โดย ครั้งแรกที่ได้ยินคำนี้ จากสื่อต่างๆ ข้าพเจ้าเองก็ตีความคิดของตนเองว่า คือ วิถีชีวิตที่ทวนกลับไป ดำรงชีพอย่างบรรพบุรุษในอดีตที่พึ่งพิงเฉพาะธรรมชาติเป็นหลัก เป็นสังคมพออยู่พอกินไม่เน้นการ ทำการค้า ซึ่งต่อมาเมื่อข้าพเจ้าอายุมากขึ้น ทำให้ทราบว่าการเข้าใจของตนนั้นยังคลาดเคลื่อนอยู่มากทีเดียว

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ ซึ่งได้มีผู้ประมวลและกลั่นกรองเพื่อเผยแพร่ ต่อสาธารณชนนั้น ได้ให้ความหมายของความพอเพียงว่า “ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมทั้งความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจ ในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

ซึ่งแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้มีผู้นำไปใช้จนประสบความสำเร็จอย่างมากมาย ในสังคมไทยที่ข้าพเจ้าเคยได้ยินชื่อเสียงก็มีหลายท่าน แต่ท่านหนึ่งซึ่งข้าพเจ้าอยากนำเสนอ เรื่องราวของท่าน ณ โอกาสนี้ คือ ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม เกษตรกรผู้ริเริ่มการทำวนเกษตร ซึ่งยึดหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียงจนสามารถยืนหยัดอย่างเข้มแข็งบนโลกทุนนิยมได้อย่างสมภาคภูมิ เนื่องด้วยเมื่อไม่นานมานี้ข้าพเจ้ามีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมชมนวนเกษตรของท่าน ซึ่งประกอบสัมมาชีพโดยใช้การพึ่งตนเองเป็นหลักเป็นประสบการณ์ตรงที่ข้าพเจ้าได้มีโอกาสได้ไปพบปะพูดคุยกับบุคคลคุณภาพของท่าน ซึ่งท่านได้แลกเปลี่ยนแนวความคิดดี ๆ หลายอย่าง ที่ฟังแล้วรู้สึกว่ามีเหตุผล และอยากนำไปประยุกต์ใช้กับตัวเอง

ผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม เป็นผู้ใหญ่อำเภอ บ้านห้วยหิน ต.ลาดกระทิง อ.สนามชัยเขต จ.ฉะเชิงเทรา อาชีพเดิมของท่านคือเป็นนายหน้าและพ่อค้าคนกลาง กู้เงินจากพ่อค้าและธนาคารมาให้ชาวไร่ชาวนากู้ ต่อมาตัดสินใจเป็นเกษตรกรเต็มขั้นโดยเป็นผู้นำกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ท่านเป็นผู้มีประสบการณ์โชกโชนในเรื่องการเกษตรแผนใหม่ มีพื้นที่ทำการเกษตรมาก ถึง 200 ไร่ โดยเน้นปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น มันสำปะหลังและฝ้าย ซึ่งช่วงแรก ๆ ก็ประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ แต่ต่อมาต้องเผชิญกับภาวะต้นทุนสูงและราคาผลผลิตตกต่ำก็กลายเป็นคนมีหนี้สินไม่แตกต่างจากเพื่อนเกษตรกรจำนวนมาก จึงได้พยายามหาทางเอาชนะปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ขยายพื้นที่ทำไร่ออกไป หรือรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อเรียกร้องให้มีการประกันราคา แต่ก็ไม่พบทางออกที่ดี จนในที่สุดท่านก็หาข้อสรุปได้ว่า การทำเกษตรแบบนี้ “ยิ่งทำมาก ยิ่งมีหนี้มาก” ท่านจึงทบทวนวิธีทำมาหากินใหม่ทั้งหมด ในที่สุดก็พบความจริงว่า “การผลิตเพื่อมุ่งทำกินเองใช้เอง ทำให้คนในอดีตพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ต้องเอาชีวิตผูกติดกับระบบตลาด” ด้วยความคิดเช่นนี้ ผู้ใหญ่วิบูลย์จึงตัดสินใจหันเหชีวิตออกจากการผลิตเพื่อหารายได้และปรับเปลี่ยนเป็นการผลิตเพื่อ “ลดรายจ่าย” เพื่อการพึ่งพาตนเองในปัจจุบันนี้ และสร้างหลักประกันชีวิตในระยะยาว

ปี พ.ศ. 2525 เป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาทางเลือกใหม่ ผู้ใหญ่วิบูลย์ตัดสินใจขายที่ดินประมาณ 200 ไร่ที่มี เพื่อปลดหนี้สินให้หมดไป เหลือไว้เพื่อเป็นอยู่อาศัยและทำกินเพียง 9 ไร่เศษ ท่านเริ่มต้นชีวิตใหม่ตามหลักการของวนเกษตรโดยมีแนวทางปฏิบัติคือ ในช่วงแรกเร่งปลูกพืชอาหารอายุสั้นที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น ข้าวโพด ถั่ว แตงกวา มะระ โดยใช้แรงงานตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคในครอบครัวเอาไปขายเพื่อนำเงินไปซื้อสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ทำให้ได้สักระยะจึงค้นพบว่า ถ้าปลูกพืชกินได้ไว้มากเท่าไร

แม้ไม่มีเงินติดบ้านเลยก็อยู่ได้ไม่เดือดร้อน ต่อมาหันมาปลูกพืชที่ทนต่อโรคและแมลง เพื่อลดการใช้สารเคมี พร้อมๆ กับปลูกสะสมสมุนไพรอย่างจริงจัง ขณะที่ข้าพเจ้าเดินชมภายในวนเกษตรของท่าน พบพืชหลายชนิดปลูกคละกัน ไม่ได้เป็นสัดส่วน และไม่ได้จัดแถวให้เป็นระเบียบ ท่านบอกว่าต้องการให้เหมือนป่าธรรมชาติมากที่สุด ที่ดิน 9 ไร่เศษ มีพรรณไม้หลากหลาย ท่านปลูกทั้งไม้ผลและไม้ยืนต้น หลายชนิดแซมกันไป โดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นอาหาร เป็นไม้ใช้สอย และบางชนิดปลูกเพื่อสร้างสมดุลธรรมชาติ ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโตได้ดี และเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศน์ในธรรมชาติด้วย จุดเริ่มต้นตรงนี้เองเป็นที่มาของวนเกษตรศูนย์การเรียนรู้ภาคตะวันออกในปัจจุบัน

หากเทียบเคียงหลักวนเกษตรของผู้ใหญ่วิบูลย์ จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กล่าวคือ

1. ท่านมีกรอบแนวคิดและปรัชญาการดำเนินชีวิตที่ยึดหลักความพอดีและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม โดยใช้วิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษเป็นพื้นฐาน ซึ่งไม่ได้หมายถึงการย้อนอดีตกลับไปมีวิถีชีวิตแบบคนยุคโบราณ แต่ความพิเศษอยู่ที่ท่านสามารถประยุกต์ภูมิปัญญาดั้งเดิมให้เข้ากับยุคสมัยได้อย่างลงตัว ท่านมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมุ่งเน้นการประกอบอาชีพเพื่อรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนในการพัฒนา

2. แนวทางการทำวนเกษตรของท่าน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติได้กับคนทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ ไม่เฉพาะเกษตรกรเท่านั้น เพราะแนวคิดของท่านนั้นสอนให้คนเราเข้าใจชีวิตมากขึ้น ไม่ต้องเครียดหรือหย่อนยานกับชีวิตมากเกินไป เน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอมีเหตุผลต่อทุกการกระทำ

3. ความพอเพียงตามหลักวนเกษตรของท่านมี 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ได้แก่

- ความพอประมาณ หรือความพอดี ตามวิถีชีวิตของผู้ใหญ่วิบูลย์ ความพอดี ไม่ได้หมายถึงการสมถะจนเกินไป แต่คือการใช้ชีวิตอย่างสบาย ๆ ไม่อึดอัด ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- ความมีเหตุผล ผู้ใหญ่วิบูลย์บริหารจัดการเกี่ยวกับระดับความพอเพียงอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุผลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ เนื่องจากชีวิตได้ผ่านประสบการณ์ ทั้งในทางบวกและทางลบมาก่อน

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้ใหญ่วิบูลย์เป็นผู้หนึ่งที่เรียนรู้จากความผิดพลาดในอดีตของตนเอง แล้วเปลี่ยนวิธีคิดและวิถีชีวิตจนค้นพบแนวทางที่ใช้สำหรับตนเอง แต่ท่านก็ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เพราะโลกยุคนี้หมุนเร็วยิ่งนัก การจะยืนอยู่ได้อย่างมั่นคงจะต้องคำนึงถึง ความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและในอนาคตด้วย

4. ผู้ใหญ่วิบูลย์เป็นผู้ใช้ความรู้คู่คุณธรรมเป็นพื้นฐานการดำเนินชีวิต แม้ท่านจะจบการศึกษาสามัญเพียงแค่ชั้น ป.4 แต่เป็นผู้ใฝ่ที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม ทั้งในและนอกระบบการศึกษา จึงมีความรอบรู้ทั้งด้านวิชาการและประสบการณ์ชีวิต สามารถเชื่อมโยงแนวคิด และความรู้ อย่างรอบคอบเพื่อประกอบการวางแผน และระมัดระวังในชั้นปฏิบัติ นอกจากนี้ ท่านยังได้ขยายผลในรูปแบบเครือข่ายความสัมพันธ์กัลยาณมิตรไปทั่วประเทศ จนได้รับการยกย่องเป็น “คนดีศรีสังคม” วนเกษตรของท่านกลายเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของบุคคลทั่วไป

5. แนวทางปฏิบัติของผู้ใหญ่วิบูลย์ เป็นการพัฒนาที่สมดุลยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ท่านเป็นผู้สาคิดให้เห็นภูมิปัญญาในการปรับตัวกับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ท่านกล้าทำในสิ่งที่คนส่วนใหญ่ยังไม่เคยทำ แต่เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมแต่เดิมของไทย ท่านเชื่อมั่นในอุดมการณ์วณเกษตรว่า เป็นทางออกที่เหมาะสม และมีคุณค่านานาประการ ทั้งต่อตัวท่านเองและสังคม หลักความพอเพียงในการดำรงชีวิต จึงเป็นหลักสากลที่สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้กับ คนทุกกลุ่ม ไม่ใช่เฉพาะเกษตรกร ตัวข้าพเจ้าแม้ปัจจุบันไม่ได้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และดำเนินชีวิตในเมืองใหญ่ อย่างกรุงเทพมหานคร ก็เชื่อมั่นว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีประโยชน์กับตัวเองมาก เมื่อผนวกกับประสบการณ์ที่ตนเองได้รับ จากการเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตหลาย ๆ ท่าน ทำให้ได้ข้อสรุปกับตนเองว่า แม้เราอยู่ในสังคมเมืองแต่ก็สามารถมีวิถีชีวิตที่พอเพียงได้เช่นเดียวกัน ซึ่งความพอเพียงของคนเรานั้นย่อมแตกต่างกันออกไปแล้วแต่ความต้องการและวิถีชีวิตของแต่ละคน

อย่างไรก็ตามเราต้องมีชีวิตอยู่อย่างคนที่เตรียมพร้อมและเข้าใจชีวิต เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือที่สร้างสมดุลแห่งชีวิตให้กับคนเราได้ สมดุลชีวิตจะทำให้คนเราประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่ข้าพเจ้าให้ความเคารพ นับถือท่านหนึ่งได้ให้แง่คิดกับข้าพเจ้าว่า

ความสำเร็จในชีวิตอย่างแท้จริงนั้นไม่ได้วัดกันที่จำนวนเงินในกระเป๋า หรือตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ๆ แต่ดูได้จากการบริหารจัดการหลักสำคัญ 3 อย่างได้อย่างสมดุล นั่นคือ

1. มีเงิน มีรายได้เพียงพอเลี้ยงครอบครัว เพื่อให้ตนเองและครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยไม่จำเป็นต้องดิ้นรนแสวงหาเงินทองเพื่อความร่ำรวย ผู้ที่มีเงินทองมากมายแต่ไม่มีเวลาหาความสุขให้กับชีวิต เงินที่มีอยู่ก็ไม่มีประโยชน์อะไร

2. มีเวลาให้กับตนเองและครอบครัว เพื่อสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน เมื่อครอบครัวเข้มแข็ง ย่อมส่งผลต่อความแข็งแกร่งของสังคมตามไปด้วย ต้นทุนเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญที่เราทุกคนไม่ควรมองข้าม เพราะเวลาที่ผ่านไปแล้ว เราไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ และเป็นต้นทุนที่มีอยู่จำกัดและถดถอยไปเรื่อย ๆ

3. มีสุขภาพที่ดี สุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิตของคนเรา เพราะเป็นต้นทุนที่นำไปใช้แลกเปลี่ยนสิ่งจำเป็นอื่นๆ ในชีวิต ในวัยหนุ่มสาวคนเรามักใช้ความมีสุขภาพดีไปแลกกับการทำงานเพื่อให้มีเงินมีรายได้มาก ๆ โดยลืมนึกถึงถึงสุขภาพที่สูญหายไป สุขภาพที่ดีย่อมนำมาความสุขมาสู่ผู้เป็นเจ้าของ หากเมื่อไรตัวเรา มีปัญหาสุขภาพ ความสุขที่มีอยู่ก็คงมลายไปเพราะคุณภาพชีวิตที่ดีหมายรวมถึงการมีสุขภาพกายและจิตที่แข็งแรงด้วย

ดังนั้นสังคมนี้จะสงบสุขได้ต้องเกิดจากแนวความคิดที่เข้าใจชีวิตของคนในสังคมด้วย แต่น้อยคนนักที่จะเข้าใจแก่นของความสำเร็จอย่างแท้จริงนี้ ตัวข้าพเจ้าโชคดีที่ความรู้และประสบการณ์จากผู้อื่นเป็นครูที่ทำให้เราได้แนวทางที่ดี โดยไม่จำเป็นต้องเสียเวลาลองผิดลองถูกด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามเราต้องเข้าใจตนเองก่อนว่าวิถีชีวิตแบบไหนที่เหมาะสมกับตัวเราและประยุกต์ความรู้เหล่านี้ให้เข้ากับวิถีชีวิตแบบที่เราต้องการ รากฐานของเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้าได้ศึกษา เปรียบได้กับรากแก้วของต้นไม้ที่คอยพยุงลำต้นให้แข็งแรงเพื่อแตกกิ่งก้านสาขา ทำให้ชีวิตทุกอย่างก้าวของข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่น และมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าจะทำอะไร เพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงไม่เพียงแต่ให้กับตัวเองเท่านั้น และเป็นการสร้างรากฐานทางความคิดเพื่อคนรุ่นหลังได้สืบทอดเจตนารมณ์เหล่านี้ต่อไป ดังพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงเห็นว่าการดำรงชีวิตอย่างพอเพียงจะเป็นวิถีทางที่จะสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวไทยจึงส่งเสริมแนวความคิดนี้เรื่อยมา ทรงทุ่มเทโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยากเพื่อให้สมดังพระราชปณิธานว่า

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”(อรทัย พวงแก้ว.” พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่ข้ารัฐจัก,2550.)

บทที่ 5

การประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการสร้างรายได้ อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

เรื่องที่ 1 แนวทางการประกอบอาชีพ

อาชีพหมายถึงชนิดของงานหรือกิจกรรมของบุคคลประกอบอยู่ เป็นงานที่ทำแล้วได้รับผลตอบแทนเป็นเงินหรือผลผลิต

อาชีพตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ งานที่บุคคลทำแล้วได้รับผลตอบแทนเป็นเงินผลผลิต โดยยึดหลัก 5 ประการ ที่สำคัญในการดำเนินการ ได้แก่ ทางสายกลางในการดำเนินชีวิต

1. ทางสายกลางในการดำรงชีวิต
2. มีความสมดุระหว่างคน ชุมชนและสิ่งแวดล้อม
3. มีความพอประมาณ พอเพียงในการผลิต การบริโภคและการบริการ
4. มีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ
5. มีความเท่าทันสถานการณ์ชุมชน สังคม

แนวทาง กระบวนการประกอบอาชีพของผู้เรียนที่ไม่มีอาชีพต้องเข้าสู่อาชีพใหม่ และผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้วต้องการพัฒนาอาชีพเดิม ผู้เรียนจะต้องเป็นนักริเริ่ม รอบรู้ คิดค้น พัฒนา ชอบความอิสระ มีความมุ่งมั่น มั่นใจ พร้อมทั้งจะเสี่ยง ทำงานหนัก ขยัน อดทน คิดกว้าง มองลึก มีความรู้เข้าใจในอาชีพที่ตนเองทำอย่างดี ยอมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีจิตบริการ ใช้ข้อมูลหลายด้านศึกษาสภาพแวดล้อม ปัจจัยที่จะทำให้การประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จ

แนวทางการประกอบอาชีพ แบ่งออกได้ 2 แนวทางคือ

1. การเข้าสู่อาชีพใหม่
2. การพัฒนาอาชีพเดิม

ทั้ง 2 แนวทางนี้ การที่จะประกอบอาชีพได้ผลดีมีความต่อเนื่อง มีโอกาสประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

1. พิจารณาศักยภาพหลักชุมชน 5 ด้าน ประกอบการตัดสินใจ ได้แก่
  - 1.1. ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
  - 1.2. ศักยภาพของภูมิอากาศ
  - 1.3. ศักยภาพของภูมิประเทศ
  - 1.4. ศักยภาพด้านทำเลที่ตั้ง
  - 1.5. ศักยภาพด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี

ศักยภาพหลักของชุมชนทั้ง 5 ด้านนี้ ถือเป็นต้นทุนที่สำคัญ ซึ่งผู้ประกอบการอาชีพไม่จำเป็นต้องใช้เงินซื้อหามาเป็นสิ่งที่เรามีอยู่แล้ว จึงมีความจำเป็นที่ผู้ศึกษาจะต้องนำต้นทุนดังกล่าวมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามก็ดียังต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นอีก

2. การนำกระบวนการ “คิดเป็น” มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความพร้อมก่อนตัดสินใจ ประกอบอาชีพ 3 ด้าน ดังนี้

- 2.1. การวิเคราะห์ตนเอง
- 2.2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของครอบครัว ชุมชน วิถีชีวิต ทรัพยากรในท้องถิ่น
ทำเลที่ตั้ง
- 2.3. วิเคราะห์ความรู้ทางวิชาการ

ข้อควรคำนึงในการตัดสินใจประกอบอาชีพ

1. การตัดสินใจประกอบอาชีพโดยใช้ข้อมูลอย่างเหมาะสม
2. มีความรู้วิชาชีพนั้นๆ
3. มีทุน แรงงาน และสถานที่
4. มีวิธีการปฏิบัติงานและจัดการอาชีพ
5. มีกลวิธีการขาย การตลาด
6. มีการจัดการการเงินให้มีเงินสดหมุนเวียนสามารถประกอบอาชีพไปได้อย่างต่อเนื่อง
ไม่ขัดข้อง
7. การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่ายเพื่อให้ทราบผลการประกอบการ

8. มีมนุษยสัมพันธ์และมีจิตบริการ
9. มีคุณธรรมในการประกอบอาชีพ

เรื่องที่ 2. การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5 กลุ่มอาชีพใหม่

การสร้างงานอาชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะวิเคราะห์แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่มอาชีพใหม่เป็นด้านการผลิตกับด้านการบริการดังนี้

กลุ่มอาชีพ	ด้านการผลิต	ด้านการบริการ
1. เกษตรกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. แปรรูปผลผลิต <ul style="list-style-type: none"> - อาหารหลัก - อาหารว่าง - ขนม - เครื่องดื่ม (น้ำตะไคร้ กระจับปวยเตย ชิง ส้มป๊าด เสาวรส ฯลฯ) 2. เพาะเห็ด (แปรรูป) 3. เพาะพันธุ์ไม้ 4. การเลี้ยงไก่ไข่ 5. ขยายพันธุ์พืช 6. ปลูกสมุนไพร 	<ul style="list-style-type: none"> * พืช ต้นไม้ ตัวอย่างการ ตกแต่งต้นไม้ การจัดดอกไม้ ระดับในงานมงคล งานศพ การดูแลต้นไม้ การจัดสวน * สัตว์ เช่น เลี้ยงสุนัข การดูแลตัดขน
2. อุตสาหกรรม (ในครอบครัว)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม้กวาดเท้า ไม้กวาดเท้า 2. ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว 3. ผลิตเครื่องประดับทำมือ 4. ผลิตสินค้าจากวัสดุเหลือใช้ 5. รองเท้าแตะ เครื่องใช้ ประดับ ตกแต่ง 6. ตะกร้าจากกาบหมาก 7. แก้วอู่ทางมะพร้าว 	<ul style="list-style-type: none"> * บรรจूसินค้า * ส่งสินค้าตามบ้าน ร้าน โดยใช้จักรยานยนต์ * ประกอบสินค้า/ผลิตภัณฑ์ เช่น ประกอบช่อดอกไม้
3. พาณิชยกรรม	<ol style="list-style-type: none"> 1. น้ำเต้าหู้กับ ปาท่องโก๋ 2. เครื่องดื่ม น้ำเต้าหู้ กาแฟ 3. ผลิตปุ๋ยชีวภาพ น้ำหมัก 	<ul style="list-style-type: none"> * การขายตรง * การขายปลีก * การขายส่ง

กลุ่มอาชีพ	ด้านการผลิต	ด้านการบริการ
4. ด้านความคิดสร้างสรรค์	1. ออกแบบบรรจุภัณฑ์ (ผ้า กระดาษ พลาสติก ฯลฯ) 2. ออกแบบเครื่องใช้ต่างๆ (ด้วยวัสดุเหลือใช้) 3. ออกแบบเฟอร์นิเจอร์ 4. ดนตรีพื้นบ้าน (โปงลาง อังกะลุง) 5. การออกแบบเครื่องประดับ	* บริการผูกผ้าตบแต่งงานพิธีต่าง ๆ * ลำตัด หมอลำ * ร้องเพลงพื้นบ้าน * เป่าขลุ่ย
5. การอำนวยความสะดวกอาชีพเฉพาะทาง	การแพทย์ทางเลือก (การนวดแผนไทย ผ่อนคลาย บำบัด รักษา)	* หัวหน้างาน * Organizer รับผิดชอบงานวันเกิด ฉลองงานแต่ง * รับตกแต่งสถานที่

เรื่องที่ 3 แนวทางการประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ

3.1 มีความรู้ คือ ต้องรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวัง

ความรู้ มีความหมายมากกว่าคำว่า ความรู้คือนอกจากจะอาศัยความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้ในเชิงกว้าง ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานที่จะทำทั้งหมด

ความรอบคอบ คือ การทำงานอย่างมีสติ ใช้เวลาคิดวิเคราะห์ ข้อมูลรอบด้าน ก่อนลงมือทำ ซึ่งจะลดความผิดพลาด ข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ต้นทุนต่ำ

ระมัดระวัง คือ ความไม่ประมาท ให้ความเอาใจใส่ในการทำงานอย่างต่อเนื่องจนงานสำเร็จ ไม่เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน หรืออุบัติเหตุอันไม่ควรเกิดขึ้น

3.2 คุณธรรมที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ คือ ความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปันการประกอบอาชีพต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคล สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้การประกอบอาชีพประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ได้รับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ผู้ร่วมงาน และลูกค้า ผู้ประกอบอาชีพต้องมีคุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน แบ่งปัน **ความขยัน อดทน** คือ ความตั้งใจเพียรพยายามทำหน้าที่

การงาน การประกอบอาชีพอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ความขยันต้องปฏิบัติควบคู่กับการใช้สติปัญญา แก้ปัญหาจนงานเกิดผลสำเร็จผู้ที่มีความขยัน คือผู้ที่ตั้งใจประกอบอาชีพอย่างจริงจังต่อเนื่อง ในเรื่องที่ถูกที่ควร มีความพยายามเป็นคนสู้งาน ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักรงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

ซื่อสัตย์ คือ การประพฤติตรง ไม่เอินเอียง จริงใจไม่มีเล่ห์เหลี่ยมผู้ที่มีความซื่อสัตย์ คือผู้ที่ประกอบอาชีพตรงไปตรงมา ไม่คดโกง ไม่เอาเปรียบผู้บริโภคน ไม่ใช้วัตถุที่เป็นอันตราย และคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม

ความอดทน คือ การรักษาสภาวะปกติของตนไว้จะกระทบกระทั่งปัญหาอุปสรรคใด ผู้มีความอดทน ในการประกอบอาชีพ นอกจากจะอาศัยปัญญาแล้ว ล้วนต้องอาศัย ขันติหรือความอดทนในการต่อสู้แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้งานอาชีพบรรลุความสำเร็จด้วยกันทั้งสิ้น

การแบ่งปัน/การให้ คือ การแบ่งปันสิ่งที่มี หรือสิ่งที่สามารถให้แก่ผู้อื่นได้และเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ การให้ผู้อื่นที่บริสุทธิ์ใจไม่หวังสิ่งตอบแทนจะทำให้ผู้ให้ได้รับความสุขที่เป็นความทรงจำที่ยาวนาน

การประกอบอาชีพโดยขยัน อดทน ซื่อสัตย์ รู้จักการแบ่งปันหรือให้สิ่งต่าง ๆ ที่สามารถให้ได้แก่ลูกค้าและชุมชนของเราย่อมได้รับการตอบสนองจากลูกค้าในด้านความเชื่อถือ

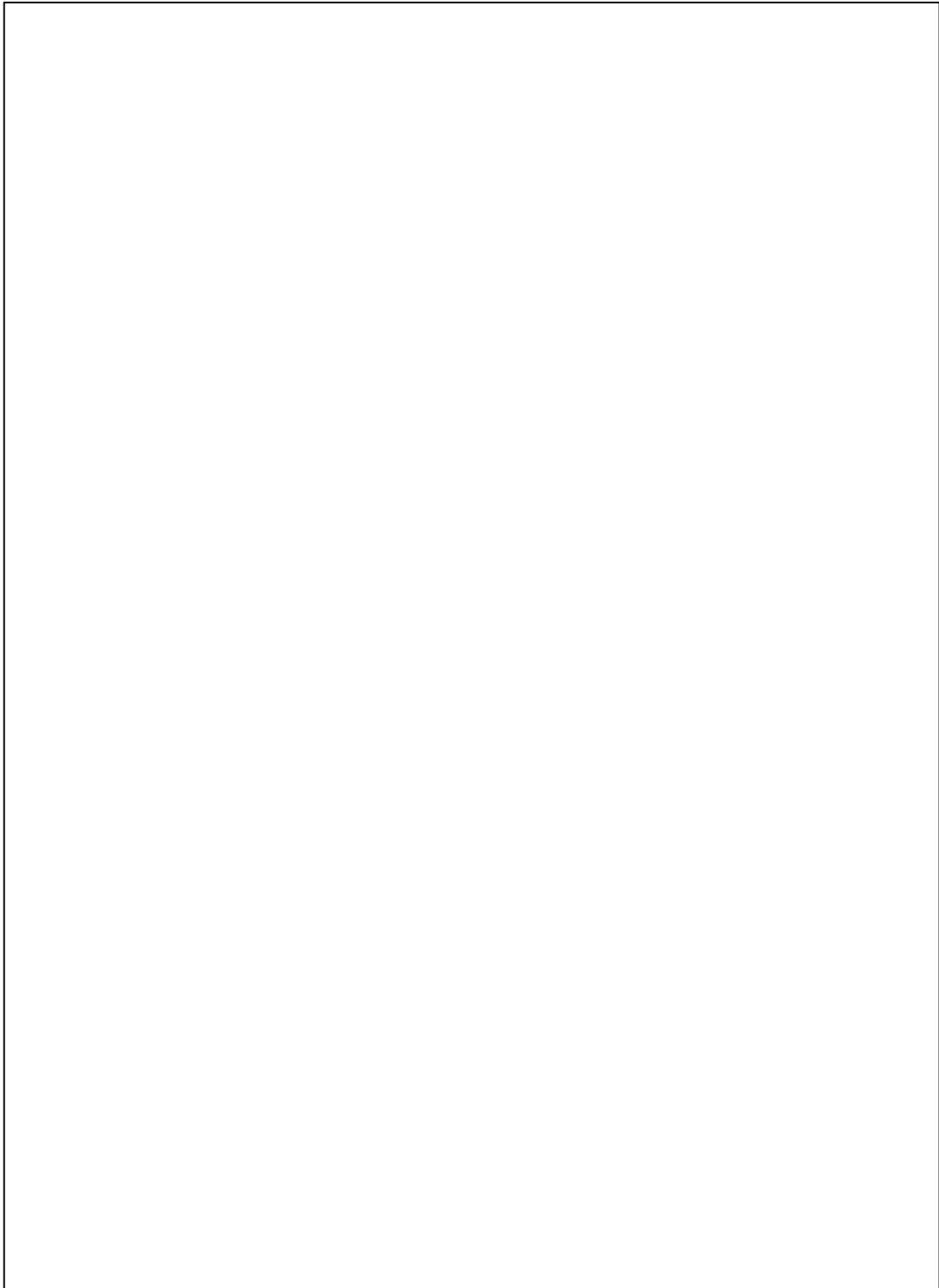
3.3 ข้อดีของการประกอบอาชีพอิสระ

1. จัดตั้งง่ายประกอบอาชีพได้รวดเร็ว
2. มีค่าใช้จ่ายและต้นทุนต่ำ
3. มีความใกล้ชิดกับลูกค้า สื่อสารได้ทันที โฆษณาปากต่อปาก
4. มีความคล่องตัวสูง ปรับเปลี่ยน ปรับปรุงได้รวดเร็ว
5. สามารถขอรับการสนับสนุนด้านการเงินจากองค์กรท้องถิ่นได้และ
6. มีแหล่งเงินทุนกู้เพื่อขยายกิจการได้ง่าย เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคาร ธกส .

และสถาบันการเงินในหมู่บ้าน

กิจกรรมท้ายเล่ม

กิจกรรมที่ 1. ให้ท่านวาดภาพการจัดแปลงที่ดินตามหลักทฤษฎีใหม่

กิจกรรมที่ 4. ให้ท่านคิดและเขียนอธิบายการกระทำของตนเองที่คิดว่าทำมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ แล้วปรับปรุงตนเองโดยบันทึกผลการปรับปรุงตนเองในทุกสัปดาห์ เป็นระยะเวลา 2 เดือน

การประมาณตนด้านต่าง ๆ	การกระทำที่มาก/น้อยเกินไป	บันทึกการปรับปรุงตนเอง
1. ด้านการกิน		
2. ด้านการพักผ่อนและออกกำลังกาย		
3. ด้าน การพูด การฟัง การอ่าน		
4. ด้านการทำงานและการเรียนรู้		

กิจกรรมที่ 9. ให้ท่านเลือกงานที่ตั้งใจจะทำขึ้นมา 1 งาน แล้ววางแผนงาน
ลงมือปฏิบัติและบันทึกผลการ ปฏิบัติงาน

แผนงานที่ตั้งใจจะปฏิบัติ

งานที่ตั้งใจจะทำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่จะทำงานนั้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการใช้ความรู้ในการทำงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 10 ให้ทำเครื่องหมายถูก (✓) หน้าข้อที่เห็นว่าถูก และทำเครื่องหมายผิด (✗) หน้าข้อที่เห็นว่าผิด

- ..... 1. การช่วยตนเอง (Self – help) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนค้นหาปัญหา
รับสมัครสมาชิกและให้บริการกันเองโดยได้รับความช่วยเหลือจากภายนอก
ให้น้อยที่สุด
- ..... 2. การทำงานร่วมกัน (Co production) หมายถึงการจัดตั้งกลุ่มองค์กรในชุมชน
ขึ้นมารับผิดชอบกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ
- ..... 3. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ปัญหาชุมชนด้าน จิตใจด้านสังคม
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและด้านเทคโนโลยี
- ..... 4. ช่วยแรงผู้อื่นโดยไม่ต้องเอ่ยขอ
- ..... 5. มีแขกมาเยี่ยมบ้านทำเฉยไม่มีน้ำท่ามาต้อนรับ
- ..... 6. เพื่อนบ้านทุกคนไปช่วยเตรียมงานบุญที่วัดแต่เรากลับนอนอยู่ที่บ้านเฉยๆ
- ..... 7. แผนปฏิบัติการของชุมชนควรชี้ให้เห็นถึงเดี่ยวนี่ชุมชนเป็นอย่างไรเมื่อสิ้นสุดแผน
แล้วต้องการที่จะเป็นอย่างไจะได้ อะไรจากการเปลี่ยนแปลง
- ..... 8. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้แก่ ปัญหามลภาวะต่าง ๆ
การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของมูลฝอยกับธรรมชาติต่างๆ
- ..... 9. ปัญหาด้านสังคมการเมืองการปกครองได้แก่ การเกิดอาชญากรรมแหล่งอบายมุข
ความขัดแย้งทางการเมืองกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งในระดับต่างๆ
- ..... 10. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและ
รอบคอบ / เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด/ฟื้นฟู
ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด

เฉลยกิจกรรมท้ายบทกิจกรรมที่ 10

- ข้อ 1. (✓)   ข้อ 2.(✓)   ข้อ 3.(✓)   ข้อ 4.(✓)   ข้อ 5.(✗)
ข้อ 6. (✗)   ข้อ 7.(✓)   ข้อ 8.(✓)   ข้อ 9.(✓)   ข้อ.10.(✓)

บรรณานุกรม

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร**. กรุงเทพฯ :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550.

คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ**

พอเพียง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548.

สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.**แนวทางการ**

จัดการศึกษาออกโรงเรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนโดยกระบวนการการ

ศึกษาออกโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์อักษรไทย

(นสพ.ฟ้าเมืองไทย). 2550.

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง. สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน.สำนักงาน

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.กระทรวงศึกษาธิการ.**หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับ**

เกษตรกร. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคกลาง.2549. (เอกสารอัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **คณะกรรมการขับเคลื่อน**

เศรษฐกิจพอเพียง. **นานาคำถามเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**. 2548.

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.เศรษฐกิจ

พอเพียง. 2547. จตุพรสุขอินทร์ และมังกโรทัย. **“สร้างชีวิตใหม่อย่างพอเพียงด้วย**

บัญชีครัวเรือน” เดลินิวส์ หน้า 30 ฉบับวันจันทร์ที่ 20 เมษายน พ.ศ. 2522.

จินตนาภิรมย์. **“เกษตรพอเพียงแห่งบ้านป่าไผ่”**. มติชนหน้า 10 ฉบับวันเสาร์ที่ 28 มีนาคม

พ.ศ. 2552.

นพกนก บุรุตพันธ์, **การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง**.

ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดมุกดาหาร: 2550.

ผกาพันธ์ วัฒนปาณี. “การจัดกระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการ
ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจในครัวเรือน”. เอกสารอัดสำเนา, ๒๕๕๓.

เอกรินทร์ สีมหาศาลและคณะคุณธรรมนำความรู้สู่.....เศรษฐกิจพอเพียงป.6. กรุงเทพฯ :
บริษัทอักษรเจริญทัศน์ อาทจำกัด. มปป.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

1. นายสุรพงษ์ จำจด	เลขาธิการ กศน.
2. นายประเสริฐ หอมดี	รองเลขาธิการ กศน.
3. นางตรีณัฐ สุขสุเดช	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
4. นายวิเชียรโชติ โสอุบล	ผู้อำนวยการ สถาบัน กศน.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. นายทรงเดช โคตรสิน	รองผู้อำนวยการ สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้เรียบเรียง

1. นางสาวฐิติพร บุทธิจักร์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอห้วยน้ำใหญ่
2. นางเพชรรัตน์ แก้วเหล่ายุ่ง	รองผู้อำนวยการ ศฝช. มุกดาหาร
3. นางสาวสุทิน ลุนาวัน	ครูอาสาฯ ศฝช. มุกดาหาร

ผู้ตรวจและบรรณาธิการ

1. นางนิทรา วสุเพ็ญ	ครูชำนาญพิเศษ สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. นางสุวิมล ทรงประโคน	ครูชำนาญพิเศษ สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. นางสาววิภาณิตย์ สุขเกษม	ครูชำนาญพิเศษ สถาบัน กศน. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้พิมพ์ต้นฉบับ

1. นางสาวฐิติพร บุทธิจักร์	ผู้อำนวยการ กศน.อำเภอห้วยน้ำใหญ่
2. นางเพชรรัตน์ แก้วเหล่ายุ่ง	รองผู้อำนวยการ ศฝช. มุกดาหาร
3. นางสาวสุทิน ลุนาวัน	ครูอาสาฯศฝช. มุกดาหาร

ผู้ออกแบบปก

นายศุภโชค ศรีรัตนศิลป์	กลุ่มพัฒนาการศึกษาจากระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

ออกแบบปก : ศุภาโชค ศรีรัตนศิลป์